National Library 56253
Gen.Acquisitions Section
Ottawa,Ont.
K1A ON4

Second class mail registration number — 1689.

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ESTO 80

Nr. 46 (2681) XXIX aastakäik | Teisipäeval, 17. juunil 1980 — Tuesday, June 17, 1980 | Üksiknumbri hind 45 centi

Resolutsioon Kanada peaministrile

Helsingi kokkulepete rikkumine Balti riikides

Balti Liit korraldas Torontos aktuse massküüditamise mälestamiseks

Möödunud neljapäeva õhtul kogunes Torontos Brockton High School'i aulasse ligemale 700 eestlast, lätlast ja leedulast, et kontsert aktuse raamides meenutada baltlaste massilist küüditamist 1941. aastal. Sujuvalt jooksnud aktusel oli peakõnelejaks N. Liidu sunnitöölagritest läbi käinud ameeriklane Victor Herman, kes andis masendava pildi vene orjalaagritest ja terrorisüsteemist, ennustades oma kõne lõpul, et Venemaal ja allaheidetud riikides rakendatud orjasüsteem variseb kokku üldise revolutsiooniga ja vastuhakuga kommunistlikele võimumeestele.

Eestlasi oli aktusel üksikuid, kuid vaatamata sellele kõlas Eesti hümn võrdlemisi võimsalt. Eestlaste abistajateks hümni laulmisel olid lätlased, kes eesti hümni paljude ühisürituste raamides ära on õppinud. Koosolek otsustas saata ühise reoslutsiooni Kanada peaministrile.

Aktuse, mille korraldajaks oli Balti Liit Kanadas, avas liidu abiesimees Laas Leivat, kes oli aktuse peakorraldaja ja teadustaja. Kolme rahvusgrupi veteranide ühinguteliikmed tõid sisse Kanada ja kolme Balti riigi lipud, mis asetati aktuse ajaks lava ette varrastesse. Kõlas ühine O'Canada ja selle järele esitas lühikese palvuse leedu õpetaja A. Simanavicius.

Aktuse esimeses osas toimusid ka bariton Avo Kittaski ettekanded, mida klaveril saatis Charles Kipper.

A. Kittask laulis temale omase bravuuriga ja jõulisusega ühe osa F. Mendelssohni oratooriumist „Elias", aaria C. Gounodi ooperist „Faust" ja A. Kappi „Kütkes", saades elavate kiiduavalduste osaliseks.

Aktuse avasõnad ütles Balti Liidu esimees T. Kronbergs, kes mainis, et 13. ja 14. juuni küüditamisega alustasid venelased Balti riikides tohutut terrorit, mis on kestnud seni ajani. See terror kuulub kommunistliku süsteemi juurde

ja selle rakendamist näeme ka praegu Afganistanis pärast selle riigi okupeerimist punaarmee poolt.

Järgnes 35 minutiline sõnavõtt külaliskõnelejalt Victor Herman'ilt, keda tutvustas aktusest osavõtjatele Laas Leivat. Victor Herman on sündinud 1915. aastal Detroitis ning on ukraina päritoluga. Ta isa, kes oli veendunud sotsialist, siirdus 1932. aastal N. Liitu, et aidata seal ameeriklastel Fordi vabrikut rajada. Koos perekonnaga läks Venemaale ka Victor, kes oli tol ajal 16 aastane.

1938. aastal arreteeriti ta Stalini rezhiimi ajal ja veetis palju aastasid mitmesugustes sunnitöölaagrites.

Ta pääses alles 1976. aastal tagasi Ühendriikidesse ja ühines oma perekonnaga. Oma elamustest sunnitöölaagrites on ta kirjutanud raamatu „Coming out of the Ice".

Victor Hermani kõne piirduski peamiselt Venemaa orjalaagrites valitseva olukorra kirjeldamisega. Ta kõneles seal valitsevast viletsusest, terrorist ja näljast, kus inimesed elasid loomadena ning puudus inimlik hoolitsemine ja käitumine. Ta rääkis ka oma kokkupuudetest eestlastega ja teiste balti riikide elanikega, kes toodi orjalaagritesse 1941. aastal seoses Balti riikides toimuvate küüditamisoperatsioonidega.

Ta mainis, et tal oli baltlaste hulgas häid sõpru ning tal oli ülistavaid sõnu ütleda nende inimeste kindla hoiaku kohta.

Oma kõne teises osas käsitas referent praegust välispoliitilist olukorda. Ta arvas, et N. Liit läheb samm-sammult vastu seesmisele ülestõusule ja revolutsioonile, mille tulemusena pääsevad vangistusest ka orjastatud rahvad.

Kõnele järgnes pikk aplaus.

Aktuse teine osa oli pühendatud täielikult läti ja leedu kooride kontserile. Läti 12-st meeslaualjast koosnev ansambl „Kalvis" esitas dirigent J. Dzeguze juhtimisel läti helioomingust neli laulu. Hea häälematerjaliga koor sai oma viimistletud ettekannete eest suure aplausi osaliseks. Teiseks esines Toronto leedulaste koor „Volugne", kes esines kahepalgelisena — naiskoorina ja segakoorina.

Leedulaste kava oli võrdlemisi pikka ja rikkalik, hõlmates seitse laulu. Koori juhatas naisdirigent D. Viskontas.

Koor pälvis oma kava lõppemisel kestvaid kiiduavaldusi.

Lõpusõna oli Balti Naiste Nõukogu presidendilt I. Leimaniselt, kes tänas kõik aktusel esinejaid ja selle korraldajaid. Oma sõnavõtu lõpul esitas ta resolutsiooni Kanada valitsusele saatmiseks. Resolutsioonis juhiti tähelepanu Balti riikides toimuvale venestamisprotsessile, balti rahvaste enesemääramise õiguse andmisest keeldumisele ja Helsingi kokkulepete rikkumisele N. Liidu poolt.

Koosolejad andsid resolutsioonile üksmeelselt käe tõstmisega oma kinnituse.

Järgnesid Eesti, Läti ja Leedu ühiselt lauldud hümnid ja lippude väljaviimine auvalve saatel lõpetas sisuka aktuse.

Balti õhtul anti Kanada Konservatiivide partei parlamendi liiderile W. Bakerile, kui ühele Balti õhtu käendajale üle Balti föderatsiooni auliikme diplom ja rinnamärk. Pildil noor leedu jurist Joanna Kuras rinnamärki üle andmas W. Bakerile. Foto: Vaba Eestlane

Lõuna-Aafrika rünnak Angoolasse

JOHANNESBURG — Lõuna-Aafrika rünnaküksused sooritasid lennuväe tugeval toetusel rünnaku Angoolas asuvale Namiibia partisanide baasile ning hävitasid 200 partisani ja suurtes kogustes vene päritoluga sõjamaterali. Ründajate andmetel viibis partisanide laagris ka Ida-Saksamaa ja N. Liidu nõuandjaid, kelledel õnnestus rünnaku algmonentidel laagrist põgeneda. Lõuna-Aafrika luureandmetel viibib suurem osa Angoolasse saadetud 25.000-st kuuba sõdurite kontingendist Angoola lõunaosas, kus on ka umbes 1000 ida-saksa langevarjurit, kes ootavad momenti, mil suuremate jõududega Lõuna-Aafrika kontrolli all olevasse Namiibjasse tungida. Lõuna-Aafrika võimud mainivad, et teostatud operatsioon oli suuremaid Lõuna-Aafrika sõjalisi operatsioone pärast Teist maailmasõda ja kestis nädalapäevad.

Vanusepension tõuseb 191 dollarile kuus

OTTAWA — 1. juulist alates tõuseb Kanada vanusepension 191.28 dollarile kuus, tegi Kanada tervisja tervishoiuosakond teatavaks. Samuti tõusevad garanteeritud sissetuleku lisand ja abikaasa toetussumma, et kompenseerida suurenenud elukalliduse tõusu. Uus sissetuleku lisandi norm sisaldab ka sellele ekstra $35 igale majapidamisele, millise parlament otsustas möödunud kuul anda vaesemaile pensionäridele. Maksimum garanteeritud sissetuleku lisand tõuseb seniselt 153.35 dollarilt 192.03 dollarile üksikuil ja 127.51 dollarilt 148.07 dollarile abielus oleval paaril.

Carter hoiatab uuesti N. Liitu

WASHINGTON — Ühendriikide president Carter uuendas oma hoiatust ja kinnitas, et ameeriklased on valmis tarvitama jõudu kui N. Liit jatkab oma edasitungi Pärsia lahe piirkonnas. President ütles, et ta on astunud samme Ühendriikide sõjalise jõu tõstmiseks ning aidanud kaasa NATO tugevdamiseks. President avaldas oma hoiatuse 75 leheküljelises ülevaates demokraatliku partei juhtkonnale, käsitades üksikasjaliselt Ühendriikide välis- ja sisepoliitilisi probleeme.

200.000 autotöölist streikisid N. Liidus

Streigi põhjustas toiduainete nappus

MOSKVA — Massiivse protestidemonstratsiooniga, millel ei ole sarnast N. Liidu ajaloos, hakkasid kahe N. Liidu suurima autotööstuse töölised streikima, sulgedes kolmeks päevaks tööstused, nõudes paremat toiduainetega varustamist.

Mitteametlike allikate põhjal, keda ei tohi nimetada, on üle 200.000 töölise olnud segatud „metsikusse" streiki, mis seisatas või aeglustas produktsiooni Togliatti ja Gorki auto- ja veoautode tööstuses 6. maist kuni 8. maini.

Rahulik protest lõppes, kui ametiisikud tõid kohale värsket toitu ja muud varustust kahes kesk-Venemaa tööstuslinnas.

Sellest juhtumist pole olnüd sõnagi N. Liidu ajakirjanduses. Küll on teada, et üks Togliatti linna ametiisik on nimetanud streiki „provokatiivseks nõukogudevastaseks vahejuhtumiks".

Moskvasse jõudnud katkendlikest uudistest selgub, et streik algas 6. mail Togliattis, kus 70.000 assembliliini töölist ühinesid bussijuhtide äkilise streigiga, kes keeldusid rohkem töötama ilma ekstra tasuta.

Togliatti autotehas asub 1040 kilomeetrit Moskvast lõunas Volga jõe ääres, toodab Fiati loaga 700.000 sõiduautot aastas, mis on rohkem kui pool kõigist N. Liidus valmistatud autodest.

Autode mudel on pärit Itaaliast, kuid neid turustatake maailmas Lada nime all.

7. mail, jällegi sama informatsiooni kohaselt, alustasid tuhanded Gorki auto ja veoauto tööstuse töölised streiki toidupuuduse pärast. Tööstus on 480 kilomeetrit eelmisest põhja pool. Togliatti streik kestis ühe päeva, enne kui see rahulikult lahendati ja ametiisikud tõid kiiruga toiduaineid ning toetasid bussijuhtide nõudeid palgaküsimuse lahendamisel juhtkonnaga.

Aga streik Gorkis kestis kaks päeva ja sellega koos oli vähemalt neli teada olevat arreteerimist.

Kontrollitavaid andmeid nende teadete kohta pole veel suudetud saada. Üks allikas kinnitab, et assembliliini töölised olid tekitanud suuremaid tööseisakuid Togliattis kuid kuupäevad ja tööseisakute kohta puuduvad andmeid.

Streigid ei ole lubatud N. Liidus, kuna see on teoreetiliselt tööliste riik. Aga toiduvarud on olnud ebatavaliselt vähesed kogu Euroopa Venemaal ja Siberis sel kevadel, mis võib olla on põhjuseks tööliste rahulolematusele. Pika talve ja loomasööda nappuse tõttu, mida suurendas veel president Carteri söödakeelt pärast Afganistani okupeerimist, on toiduainetest kõikjal puudus.

Samuti arvatakse, et ametivõimud on toiduaineid kogunud Moskvasse olümpiamängude külastajate toitmiseks, et näidata nõukogude süsteemi üliküllast elulaadi.

Puudus on eriti suur just piima ja meieritoodete alal, mis on praegu 6% alla möödunud aastast tõötulemust.

On tähelepandav, et N. Liidu ajakirjandus teatas nende toiduainete produktsiooni langust just paar nädalat tagasi selles Volga rajoonis, kus asub Togliatti tööstus. Kuid ajaleht ei nimetanud sõnagagi, et toiduainete puudus oleks põhustanud seal rahutusi.

Kuigi streik haaras kaht autotööstust, pole seni olnud mingeid andmeid ega arvamusigi, et Togliatti päev varem alanud tööseisak põhjustanuks Gorki tööliste sammu.

Samast allikast on siiski teada, et autotööstuses on olnud rahutu meeleolu juba aprillist alates, mil toiduainete saamisel tekkis raskusi.

Üks allikas ütleb, et käsitsi kirjutatud lendlehti, kus kaebused olid loetletud, levitati juba aprillis, soovitades, et me peaksime näitama, kes on peremees vabrikus, sellejuures siiski mitte mingisugust ultimaatumi andes.

Peataolek Afganistani pealinnas

Keegi ei tea, kes mürgitas koolilapsed

NEW DELHI — Indiasse ja Pakistani saabunud andmeil valitseb Afganistani pealinnas täielik segadus ja peataolek. Räägitakse, et pealinna tänavatel toimuvad võitlused kommunistide ja rahvuslaste vahel ning et koolilapsi on massiliselt mürgitatud.

Saadud informatsiooni kohaselt on vene punaarmeelased Kabuli tänavatel eriti aktiivsed oma jõu demonstreerimisega, sõites ringi soomusmasinates ning ähvardades kohalikke elanikke.

Samal ajal on levinud kuuldused kooliõpilaste laialdasest mürgitamisest, kusjuures üksteist vastastikku süüdistavad kommunistid ja Afganistani rahvuslikud ringkonnad.

Kabuli ametlikud raadiosaated ja N. Liidu ametlik teadeteagentuur Tass süüdistavad kooliõpilaste joogivee mürgitamises reaktsioonilisi ringkondi, kuna Afganistani rahvuslased samal ajal toonitavad, et

mürgitamise taga on Afganistani kommunistlik valitsus, kes sellega tasub kätte noortele nende valitsusvastaste demonstratsioonide eest.

Majanduslikud väljavaated tumedad

VENEETSIA — Euroopa Ühisturu riikide riigipeade nõupidamisel Veneetsias otsustati nõuda, et Kesk-Ida probleemide arutamisel ja selles piirkonnas rahu saavutamiseks tuleks vastavatele nõupidamistele kutsuda ka Palestiina Vabastamise Organisatsiooni esindajad. Konverentsil konstateeriti ühtlasi, et kogu maailma majanduslik olukord on saanud viimasel ajal suurte tagasilöökide osaliseks, mis eriti silmatorkavat mõju avaldab arengumaades.

TALLINN FESTIVAL

PIDUSTUSED
18.—21. JUUNIL
TORONTO EESTI MAJAS

HELLETAJAD, rahvatantsu rühmad KUNGLA ja KANDALI, KALEV ESTIENNE, POSITIIVSED MEHED, KÜLAPOISID, õed LINDAUD, ANDRES RAUDSEPP, maleturniir ja laskmine
Igal õhtul tants KAJA orkestri saatel
MISS ESTO '80, Kanada
Pääsmed—Festivali rinnamärgid $3.00 eelmüügil ja $4.00 koha peal. Pääsmed saadaval Eesti Abistamiskomitees Toronto Eesti Majas. Informatsioon telefonil 445-5520.

wintario

12. mail toimunud Wintario loterii loosimisel langesid viis 100.000-dollarilist peavõitu pileteile nr. 448178, 25-000- dollarilised võidud piletcile nr. 210897, nr. 709944, nr. 977949 ja nr. 383033. $1000 võitsid piletid numbritega 09522, $100 numbrid 1850, $10 numbrid 843 ja tasuta piletiraamatu numbrid 15.

Vene dissident sunnitööle

MOSKVA — Viktor Nekipelov, vene luuletaja ja inimõiguste eest võitleja, on mõistetud seitsmeks aastaks sunnitöölaagrisse, millele järgneb viis aastat „sisemist eksiilisolekut". See on maksimum karistus nõukogudevastase tegevuse ja propaganda eest. Kohus peeti Kamenshkovas, 180 kilomeetrit Moskvast itta ja kestis kolm päeva. V. Nekipelov on varem olnud vangistatud kaks aastat 1973—75 riigivastase tegevuse pärast.

Senat kinnitas noorte registreerimise ettepaneku

WASHINGTON — Ühendriikide senatis kinnitati president Carteri ettepanek noorte meeste ja naiste arvele võtmiseks sõjaväeteenistuseks. Arvatakse, et 18—19 aastaste noorte registreerimine algab juba eelolevas juulis. Registreerimisele tuleb umbes 4 miljonit noort, kuid praeguste meeleolude kohaselt ignoreerivad paljud noored senati otsust, eriti kuna liberaalsetes ringkondades on tekkinud registreerimisele suur vastuseis.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St. Torontos.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $35.—, poolaastas $19.50 ja veerandaastas $10.50, kiripostiga aastas $56.—, poolaastas $30.50 ja veerandaastas $16.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $38.—, poolaastas $21.— ja veerandaastas $11.—. Kiripostiga USA-s: aastas $61.—, poolaastas $32.50 ja veerandaastas $17.—

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $72.—, poolaastas $36.— ja veerandaastas $19.—.

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 45 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto Ont. M6J 2H2

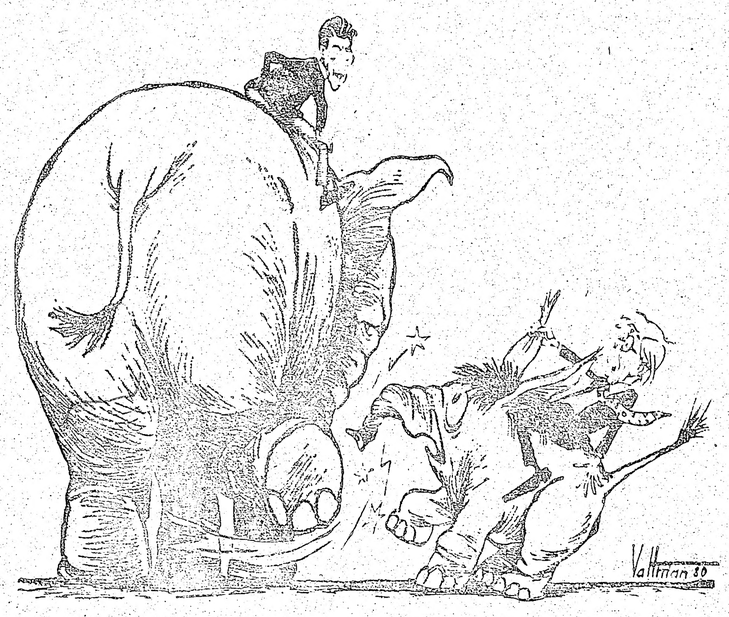

Ronald Regan tuli vabariiklaste partei kandidaadina osariikides toimunud eelvalimistel suureks võitjaks ja lõi ülekaalukalt ka John Andersoni, kes otsustas kandideerida iseseisvalt.

Kommentaarid

Labases keeles suvatsetakse sageli öelda, et „solgisurma pole keegi surnud". Praegusel moodsal tehnoloogia ajastul ei vasta see väide siiski enam kaugeltki tõele, kuna paljudes kohtades maakeral on veed, õhk, maad ja metsad mürgitatud surmavate keemiliste ainetega imbutatud suitsust ja tööstuste jäätmetest, mis tapavad kalad, rikuvad veed, mürgitavad õhu ja viljapõllud.

Looduse rüvetamine võib võtta otse dramaatilised ja traagilised mõõtmed nagu see selgub Ühendriikides, New Yorgi osariigis Niagara Fallsis äsja avalikuks tulnud suure maa-ala mürgitamises, mille tulemusena kemikaalidest tulvil Love kanali ümbruse elanikud pidid maha jätma oma kodud ja kogu piirkond kuulutati ohtlikuks elavatele olevustele. Kahe aasta kestel on sellest piirkonnast evakueeritud ligemale 1000 perekonda ja president Carter kuulutas selle ohupiirkonnaks. Põhjused selleks olid kaaluvad, kuna üks keemiatööstus oli kanalisse ja selle ümbruskonda matnud suurel hulgal mürgiseid kemikaale, mis imbusid läbi maapinna ka majadesse. Selle tulemusena haigestusid müstilistel põhjustel paljud inimesed vähja- ja teiste haigustesse, lapsed sündisid vigastena ning vaimselt mahajäänutena ja kurtidena.

Tööstuse tohutu areng, mida peetakse vajalikuks moodsa heaolu ühiskonna ülesehitamiseks, toob paratamatult kaasa tagasilöögi, millede vastu on küll alustatud võitlust kuid seni ei ole suudetud kaugeltki paljusid väärnähtei kõrvaldada. Sealjuures tekib paratamatult küsimus — mis saab meie maakerast ja inimkonnast kui mürgiste jäätmete kogused pidevalt suurenevad ja neid ei ole enam kuhugi panna? Küsimus on kujunenud paljudele selle ala ekspertidele raskelt puretavaks pähkliks ja nagu nähtub sellega seoses olevatest ettepanekutest ja mõtetest, ei ole siin selget, kindlat ja lõplikku lahendust andvat vastust leitud.

Eriti suureks probleemiks on kujunenud radioaktiivsete jäätmete „prügimäe" probleem. Kõige lihtsamaks lahenduseks oleks selle ohtliku rämpsu sügavale maa alla peitmine, kuid keegi ei ole kindel, kas radioaktiivsus jääb maa alla vaikivasse olekusse või tungib läbi mullakihtide maa peale ja kujuneb seal ohtlikuks elavatele olevustele. Igatahes praeguste väljavaadete juures ei taha sellise radioaktiivse prügimäe lähedal ükski inimene elada.

Kuid Ühendriikide teadlastel on ka selle küsimuse lahendamiseks hea nõu tagavaraks. See on väga lihtne: saadame oma radioaktiivsed jäätmed maailmaruumi! Selleks oleks vaja muidugi suuri rakette ja vastavaid „vaguneid" ning sõit läheb lahti. Sealjuures peab loomulikult hoolitsema selle eest, et need laadungid ei jääks maakera orbiiti tiirlema, kust need võivad maapinnale langeda nagu see juhtus venelaste tuumajõul opereeriva maailmaruumisõidukiga mis kukkus alla Põhja-Kanadas, kus selle kahjutuks tegemine läks kanadalastele maksma miljoneid dollareid, mille kompenseerimiseks venelased pole seni pennigi maksnud. Sellest probleemist hoidumiseks soovitavad Ühendriikide eksperdid saata radioaktiivse rämpsu maakera ja Veenuse vahele päikese orbiiti, kus see kedagi ei kahjusta.

Nii siis oleme nii kaugele jõudnud, et maakera päästmiseks on plaanid juba tehtud taeva mürgitamiseks. Huvitav oleks ainult teada, mis ütlevad selle kohta legendaarsed Marsi ja teiste planeetide elanikud kui maakera mehed oma elusfäärist välja hakkavad tungima ning oma kõrge tsivilisatsiooni jäänustega maailmaruumi ohustama.

*

Ühendriikides on tekkinud presidendikandidaatide eelvalimistel imelik lugu. Eelvalimistel on valitud vabariiklaste partei presidendikandidaadiks Ronald Reagan ja demokraatide partei presidendikandidaadiks praegune president Jimmy Carter, kuid rahva hulgas

(Järg lk. 3)

Tõe väänamine

Kanada ajakirjandusest võib sageli lugeda huvitavaid lugusid, sageli isegi juhtkirjade veerult. Näiteks hiljuti ilmus ühes suuremas ja soliidsemas ajalehes juhtkiri, milles kirjutati, et Nikaraagua diktaator Anastasio Somoza jättis maalt põgenemisel ja tema rezhiimi kokkuvarisemisel järele õudse pärandi — 40.000 surnut, 160.000 haavatut, maatasa tehtud linnu ja 1,6 miljardi suuruse välisvõla. Kuid kõige hullem lugu olevat see, et Somoza propagandamasin jatkab ka veel praegu oma lakkamatut jahvatamist ning kirjeldab sealset pahempoolset rezhiimi Kuuba ja N. Liidu nukurezhiimina.

Ajaleht teab ühe oma korrespondendi kirjutise põhjal kinnitada, et Nikaraagua praeguse marksistliku rezhiimi vastu tõstetud süüdistused ei vastavad sugugi tõsioludele, kuna võimul olevad sandiinistid olevat valinud lepliku poliitika ja ülesehitava joone. Kui Nikaraaguasse on toodud Kuubalt 2000 koolitõpetajat, kes õpetavad sealseid lapsi lugema ja kirjutama, siis ei olevat siin üpriski tegemist massiivse noorsoo ajudepesemisega nagu seda kinnitatakse mõnel pool välismaailmas, vaid ühe „New York Timesi" esindaja andmetel olevat kuubalaste õppematerjalide sisu poliitiliselt ülimalt mõõdukas.

Samasuguseid lugusid võime üsna tihti lugeda ka teiste ajalehtede veergudelt, kus eriti võtakse armastusväärse südamlikkusega oma kaitse alla Argentiina ja Tshiili pahempoolsed ringkonnad, kes teevad välismaailmas kõik, et näidata sõjaväelisi rezhiime julmade mõrvaritena, võimu usurpaatoritena ja rahva tahte vägistajatena.

Midagi pole siiski kaugemal tõsioludest kui need kommunistide ja marksistide toetuseks kirjutatud juhtkirjad, reportaazhid, analüüsid ja jutuajamised, millede autoriteks on sageli pahempoolsete vaadetega ajakirjanikud, kellede silm ja kõrv hoidub sageli sihilikult tõest võimalikult kaugemale.

Miks meie süüdistame Somozat tuhandetes surnutes ja suures hävitustöös, kui selle teostajateks olid kommunistid, kes iga hinna eest igatsesid N. Liidu ja Kuuba toetusel võimule tulla, mis neil lõpuks õnnestus, kuna demokraatlikud riigid oma naiivsuses lootsid Nikaraaguas sandinistide abil demokraatlikku korda rakendada. Kui üks ameerika ajakirjanik nimetab kuuba õpetajate õpperaamatuid propagandaliselt „mõõdukateks", siis tundub sellise mõõdupuuga mõõtmine väga otsituna ja vabandavana, kuna kommunistliku propagandat on võimalik väga edukalt teha ka ilma õpperaamatuteta ning Castro ei saatnud oma õpetajaid Nikaraaguasse humanistlikel kaalutlustel vaid kindla eesmärgiga. Nikaraagua olukorda heledas valguses näitavad ajakirjanikud jätavad ka mainimata, miks Nikaraaguas võimule tulnud sandinistide kambast mõõdukamad liikmed üsna kiiresti välja lülitati ja sinna ainult marksistlikult häälestatud mehed järele jäeti. Samuti ei selgitata, miks Nikaraagua toetab kõigiti relvadega ja võitlejatega demokraatliku rezhiimi vastast marksistlikku sõda Salvadoris ning miks Nikaraagua on sõlminud kõige tihedamad kultuurilised ja poliitilised sidemed N. Liiduga ja Kuubaga, pöörates lääneriikide poole ainult raha nõudmiste ettepanekutega.

Kanada ajakirjanduses võib sageli lugeda ka lugusid, et Argentiinas kaob äkki salapäraselt mõni pahempoolne tegelane, kuid nendes artiklites ei selgitata lähemalt mida need pahempoolsed tegelased ja mässumehed ise on teinud elanikkonna terroriseerimiseks. Mis puutub Argentiina olukorda, siis tegutsevad seal maksva sõjaväelise valitsuse kukutamiseks ja kommunistliku riigikorra kehtestamiseks kaks suuremat organisatsiooni, kellede ülesandeks on terroriga kaose tekitamine ja siis võimu ülevõtmine. Nendeks organisatsioonideks on suurlinnade partisanide „montonerode" bande ja Revolutsiooniline Rahvaarmee. Mõlematel neil on olnud oma eelkäija Uruguays ja Tshiilis ja mõlematel on väga tihedad sidemed Kuubaga ja N. Liiduga ning palestiina ja jaapani terroristide organsatsioonidega.

Nende organisatsioonide ohvriks on langenud Argentiina endine president kindral Pedro Aramburu, 150 ohvitseri ja sõdurit, sajad politseinikud, poliitikuid, ajakirjanikke, riigiametnikke, diplomaate, ärimehi, tööstureid, advokaate, vaimulikke, naisi ja lapsi. Nende tapatalgude ohvriks on langenud isegi 11 terroristi, kes ei olnud valmis enam seda hirmutööd jatkama ja lõid oma endistest kaaslastest lahku, mille eest nad maksid oma eluga. Väljapressimiste ja röövimiste tulemusena on nende pahempoolsete bandiitide kassadesse kogunenud 81 miljonit dollarit, mis võimaldavad maalt põgenenud terroristide juhtidel muretult Euroopas, Mehhikos ja Kuubal elada ning suuri summasid välispropagandaks kulutada.

Kui Tshiilis ja Argentiinas olukord sõjaväelaste juhtimisel on stabiliseerinud ja normaalseks muutunud, siis sunnib see sealseid pahempoolseid võimu järele janunevaid ringkondi seda innukamalt demokraatlikes riikides oma propagandalaineid levitama ja võimul olevate sõjaväelaste vastu laimukampaaniat organiseerima. Ja kuna demokraatlikkudes riikides alati leidub mõjurikastel positsioonidel poliitiliselt erakordselt naiivseid inimesi, siis annavad nad Ladina-Ameerika „idealistidele" ja „revolutsionääridele" oma iga külgse toetuse, mis kajastub ka siinsete ajalehtede veergudel. Sellega kaasneb aga suur oht, et ajalehed ja teised massmeedia vahendid pimestavad oma väära hinnanguga ja sihilikult väänatud informatsiooniga ka siinset elanikkonda ja suunavad ta tõsiolude juurest valeradadele.

K.A.

„Vaba Eestlane" — vabade eestlaste ajaleht!

NATO löögijõud põhjasektoris tugevamaks

Kaitsevõimet suurendatakse Läänemere ja Skandinaavia piirkondades

KIEL/BRÜSSEL — Põhja-Atlandi kaitseorganisatsiooni NATO õhujõudude löögivõimet tahetakse suurendada Skandinaavia ja Läänemere aladel. NATO õhujõudude juhatus teatas selle seisukoha NATO välis- ja kaitseministeeriumite konverentsi lõppedes. Konverentsil kavandati ka Lääne-Euroopa kaitse asetamist senisest rohkem NATO Euroopa liikmete õlgadele.

NATO põhjatiiva õhujõudude löögivõimet tugevdatakse 1984-naks aastaks poole võrra praegusest, teatas NATO õhujõudude ülema abi Jörgen Brodersen Kielis. Brodersen ütles, et tugevdamine toimub Skandinaavia ja Läänemere piirkondedes.

Ta põhjendas seda sammu sellega, et kaitseolukorras jõuaksid võitlusjõud kiiremini rindele.

NATO põhjatiival on seda ja vastavaid maajõudusid hõlmavaid samme juba kaua ette valmistatud ning see ei ole viimase aja poliitiliste sündmuste poolt põhjustatud reaktsioon.

Norrasse ja Taani, kes on NATO Skandinaavia liikmesriigid ja Lääne-Saksa põhjaosasse vajatavate üksuste enamik võetakse nüüdsest alates Euroopa NATO juhtkonna „strateegilistest reservidest". Lääne-Euroopa kaitset tahetakse anda rohkem NATO Euroopa liikmesriikide hooleks, kuna USA saadaks oma üksusi kriisiolukorras NATO-riikidele väljaspoolt.

NATO kaitseministrid leppisid selles kokku Brüsselis peetud konverentsil.

NATO kaitseministrid kinnitasid Brüsselis avaldatud deklaratsioonis, et NATO-st väljaspool olevates piirkondades, eriti Aasia lõunaosas peab NATO olema vankumatu, et tagada selles piiskonnas julgeolekut. Deklaratsioonis viidati N. Liidu rünnakule Afganistani.

NATO välis- ja kaitseministrid avaldasid erilise deklaratsiooni Iraani olukorra kohta. Ministrid kinnitasid, et nad on mures Iraani otsuse pärast, pidades ameerika diplomaate ikka veel pantvangidena vaigistuses.

NATO ministrite deklaratsioonis rõhutati, et liit peaks suurendama oma sõjalist valmisolekut. Sellesse kuuluks mh. mobilisatsioonivalmiduse suurendamine, laskemoona varude täiendamine, merekaitse tugevdamine ja sõjamaterjali õhutranspordi tõhustamine.

Ministrite konverentsil kinnitati liikmesriikide poolt liidule maksvate kaitsekulude suurendamine 3% võrra aastas. Ministrid kinnitasid ka NATO otsuse asetada 600 keskkaugusega raketti Lääne-Euroopasse, vastukaaluks N. Liidu SS-20 rakettidele.

Lääne-Saksamaa probleeme

Raugad rooli taga

BONN (EPL) — Mootorsõidukid Saksamaal tulevad esitada iga kahe aasta järele tehnilisele inspektsioonile, et masinate tehnilised vead ei ohustaks liiklust. Umbes 14.000 surmaohvrit ja 400.000 vigastatud liiklusõnnetustel aastas on teinud selle vajalikuks. Teisiti on aga lugu autojuhtidega. Kui keegi on sooritanud juhiloa enne Esimest maailmasõda, pole tal olnud pärast seda vaja minna tervislikule kontrollile mootorsõiduki juhtimise kõlbulikkuse kindlakstegemiseks. Nii istub autoroolide taga ja mootorrataste sadulais seniilseid raukasid, kes mõnikord on üle 90 aasta vanad.

Alles hiljuti läbis ajalehti teade, et Baden-Württembergis olid segatud liiklusõnnetusse üle 95 a. vana autojuht ja 85-aastane mootorrattur. Alles siis, kui kõrges vanuses isik põhjustab seniilsusest tingituna liiklusõnnetuse, võetakse ta tervislik seisund kontrolli alla, mis lõpeb juhiloa äravõtmisega. Paljud puuduliku nägemisega autojuhid ei kanan prille, samuti juhib autosid vanakesi, kes kurdid.

Aeg-ajalt ülestõstetud ettepanekud, et vanemad autojuhid peaksid teatud ajavahemiku järele laskma oma tervislikku seisundit kontrollida, pole leidnud praktilist rakendamist.

Kui mõni terve eneseskriitikaga seenior annab juhiloa ära põhjendusega, et ta ei tunne ennast enam võimalisena mootorsõiduki juhtimiseks, siis avaldatakse see sageli ajalehes nagu oleks tegemist erakordse sündmusega.

Nagu mujal, näitab ka siin kriminaalsus kasvavat tendentsi. Eriti suure protsendi roimaritest moodustavad noored. Murettekitavalt on tõusnud laste ja alaealiste kriminaalsus. Võrreldes eelmise aastaga on see tõusnud kohati 8 protsenti. Peamiseks süüteoks on vargused. Lastele on vargused kaupamajadest kujunenud nagu spordiks või julguseprooviks. Osalt on selles süüdi ka kooliteenistusse infiltreerunud punased, kelle arusaamise järgi vargus suurkaubamajast on töötava rahva varanduse võõrandamine kapitalistide käest.

On suurkaubamaju, kus vargad „teenivad" rohkem kui aktsionääridele makstakse dividente.

Vargad jäävad siin anonüümseks. Ühegi varga ega kergemakaliibrilise suli nime ei avaldata ajalehes. On vaja juba mõrva või mõnda rängemat laadi kuritegu, et „pääseda" ajalehte. See on ka üheks põhjuseks, et noorte ja laste kõrval teleb vargustega kaubamajadest ka isikuid, kes kuuluvad kõrgema kihi hulka.

Tänavu on narkootikaturul heroiini hind langenud 100—200 margale grammi eest. Varem oli keskmiseks hinnaks 400 marka. Lisaks sellele tuleb nüüd „imelume" nime all turule kuni 90 protsenti puhast heroiini. Seetõttu eksivad paljud narkootikud annusehulgaga ning süstivad endid surnuks. Möödunud aasta juulikuu lõpuni suri narkootiliste ainete tagajärjel üle 300 isiku. Eelmisel aastal oli koguarv 430. Enamuses on tegemist noortega 18—25 aasta vanuses. Surmaohvrite hulgas on ka lapsi alates 13. eluaastast.

Heroiin valgub Lähis-Idast Saksamaale türklaste kaudu.

Selle ametiga tegeleb ka ameerika sõdureid. Narkootiliste ainete suurturg asub Amsterdamis.

Inglismaa valmistub keemiasõja vastu

LONDON — Inglismaa on esimesena lääneriikidest hakanud ettevalmistusi tegema võimalikuks keemiasõjaks, milleks on loodud sõjaväeosadele erilised treeningväljakud. Need väljakud asuvad Inglismaa edelaosas rabade ja farmi maaalade keskel, kus toimuvatel manöövritel ringi liiguvad erilise varustusega sõdurid, kes eemaltvaatajale tunduvad robotitena. Lääneriikidele saabunud andmeil on venelaste kasutuses suured keemiliste relvade tagavarad, milliseid piiratud määral on kasutatud ka Afganistani okupeerimise operatsioonides.

Massimeediumides on olnud sageli kurtmist rahva madala iibe üle. Abielupaaridele heidetakse ette, nagu eelistaksid nad autosid või koeri laste asemel. Iibe tõstmiseks on kõne all isegi rahalised preemiad laste sünni puhul. Omamoodi huvitava ja tabava vastuse annab neile etteheidetele üks lugejakiri Bonni päevalehes „Die Welt", milles öeldakse:

„Väide, nagu oleksid abielupaarid ainult majanduslikel kaalutlustel laste vastu, pole paikapidav.

Vanemate õiguste kärpimine riigi poolt kasvatusküsimustes, laste ässitamine meediumide ja instituutide poolt igasuguse autoriteedi vastu, ennenähtamatu lõhe generatsioonide vahel,

vanaduse põlastamine, laste ülikõrged nõudmised vanemate vastu, nagu näiteks kohtu poolt väljamõistetav abiraha täiskasvanud lastele sageli mõttetu stuudiumi puhul, hoolimata vanemate majanduslikust situatsioonist, kutsuvad paljude abielupaaride juures esile küsimuse: milleks veel lapsi?"

EPL/KK

VALVEARST NÄDALALÕPUL

21. ja 22. juunil dr. J. Marley, tel. 921-7777.

28., 29. ja 30. juunil ning 1. juulil dr. R. Pahapill, tel. 921-7777.

KAI KÄÄRID

MAALID MÜÜGIL suures valikus. Helistage ette 225-5595.

390 Princess Ave., Willowdale

H. KIRIK
Insurance Agency

KINDLUSTUSED

23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

tehtud ringküsimustest selgub, et ameeriklased on mõlema kandidaadi suhtes võrdlemisi jahedad ning ei pea kumbastki mehest eriti lugu. Nad tahaksid näha sellel kohal kedagi teist — tugevamat, resoluutsemat ja võimekamat meest, kellel oleks autoriteeti ja sisemist jõudu ning kellele rahvamassid oleksid valmis kinkima oma usalduse, toetuse ja lugupidamise.

Kuid sellist meest ei ole kahjuks eelvalimiste lõppedes sõelale jäänud. Miks? Põhjuseks on ilmselt Ühendriikide kummaline presidendikandidaatide selgitamise süsteem oma kulukate ja komplitseeritud eelvalimistega. Selle asemel, et poliitilised parteid valiksid konverentsidel oma kandidaatideks kõige võimekamad ja tugevamad mehed, korraldatakse kuude kaupa osariikides paljude kandidaatide hulgas eelvalimisi, mis lähevad maksma kümneid miljoneid kuid isegi mitte sadu miljoneid dollareid. Nendel eelvalimistel võidavad tavaliselt need mehed, kelledel on parem propagandaaparatuur ja kes on suutnud koha peal endile juhtivatest isikutest seljataguse kombineerida. Sealjuures jäävad peaaegu alati paratamatult tahaplaanile kandidaadid, kellede suuremad riigimehe võimed põhjustaksid nende esile tõstmist ja valimist.

Eriti suured võimalused eelvalimistel manipuleerimiseks on võimul oleval presidendil, kes kandideerib teistkordselt Valgesse Majja. Temal on võimalik õigetel momentidel osariikidele majanduslikke toetusi anda ja seega oma populaarsust tõsta ja valimiskastide juures menu kindlustada. Viimasel ajal on president Carterit pidevalt süüdistatud, et ta teeb sageli oma otsuseid valimiskampaania mõjutamiseks ja enda isikule reklaami tegemiseks.

Nii seisvad Ameerika Ühendriigid jälle olukorra ees, kus neid ja nendel liitlasi järgmise nelja aasta jooksul tõenäoliselt juhtima pääseb mees, kes paljude arvates ei ole oma ülesannete kõrgusel. Ameeriklased on ka ise hakanud aru saama, et nende presidendi valimissüsteem on ajast-arust ja vajaks hädapärast reformeerimist ja uutele alustele viimist. Kogu valimisprotseduur tuleks muuta lihtsamaks ja vähem kulunõudvaks, mis tooks kandidaatide hulka ka tugevaid ja võimekaid mehi, kes ei taha kaasa teha praegust väsitavat ja kulukat valimistsirkust.

Arvamisi ja ettepanekuid valimissüsteemi muutmiseks on tehtud ja avalikkuses esitatud, kuid Ühendriikide Kongress on raske tuld võtma ja võib-olla kulub selleks palju aastaid enne kui uue valimissüsteemi kujundamise juurde asutakse. Ja selleks läheb kahtlemata hulk lisaaastaid enne kui vastavad ettepanekud läbi töötatakse ja rakendatakse. Nii-siis — Reagan—Carter—Kennedy taoline valimismäng jatkub paratamatult veel pikki aastaid.

AMI

Balti Õhtu korraldamine on alati olnud südameasjaks Eestlaste Kesknõukogu Kanadas abiesimehel Walter Pentil, milleks ta kasutab väga palju aega. Pildil õhtu korraldamisega seotud Ottawa eestlasi koos konservatiivide partei juhi Joe Clarki abikaasa Maureen McTeer'iga, vasakult pr. Ruus, Maureen McTeer, W. Pent ja pr. Pent. Foto: Vaba Eestlane

„Kunagi pole kaugemale pääsenud Tallinnast"

Omapärane debatt Eesti üle Soome ajalehes „Helsingin Sanomat"

HELSINGI (VE) — Aprillikuu lõpul avaldas Soome suurim ajaleht „Helsingin Sanomat" pikema artikli Eesti Kohta, milles käsitatakse siiralt Eesti okupeerimist ja võrreldakse seda Afganistani okupeerimisega. Artiklis puudutatakse ka Moskva olümpiamängude purjeregatti ja kirjutatakse, et see korraldatakse okupeeritud riigis. Artikli autor ütleb, et vastukaaluks olümpia purjeregatile toimub Stokholmis suur eestlaste kultuurifestival, millest võtab osa 20.000 eestlast.

Artiklis mainitakse ka Rootsis tegutsevat eestlasest pangadirektorit Rudolf Jalakast, kes ütleb, et vaatamata oma kõrgele positsioonile Rootsi ühiskonnas on ja jääb ta eestlaseks. Autor puudutab Ühendriikide ajakirjas „National Geographic'us" ilmunud artiklit Eesti kohta,

millest selgub, et Eestis erilist ainelist puudust ei ole, kuid vabadusega on lugu halvem.

Rahvaste enesemääramise õigus on vabas maailmas endastmõistetav asi kui on küsimus kaugetest maadest, kuid keegi ei tõsta häält et sama õigus peaks kuuluma ka eestlastele.

Möödus paar nädalat, kui „Helsingin Sanamate" lugejakirjade osakonnas avaldati nõukogude propagandabüroo APN kaudu avalik kiri lehe toimetusele, mille oli signeerinud skulptor Riho Kuld. Ta on sündinud 1936 ja muu hulgas kaasautoreid Tehumardi lahingu mälestussambale Sõrve säärel Saaremaal.

„Eesti on minu sünnimaa," kirjutab kujur oma kirjas muu hulgas". See on minu oma maa ja ma ei saa kujutleda, et elaksin kusagil mujal. Mu esiisade juured leiduvad Mulgimaal ja sealt pärit inimesed on sitked ja jonnakad. Tõenäolikult see põhjustaski minu ebatavalise sammu, kirjutada lehe toimetusele pealegi veel võõrale maale."

Riho Kuld pole põrmugi rahul „Helsingin Sanomates" ilmunud Heikki Brotheruse artikliga, kuna ema oli talle rääkinud, et ta oli Eesti Vabariigis näljas.

Ta ei saa ka aru, kuidas „National Geographic" võis avaldada hr. Vesilinnu artikli Eesti kohta, kuna autor pole tähele pannud Pirita jõe kaldal olümpiaehitusi. Ka „rootsi pankiiri" suhtes on tal sügav kaastunne, kuna asjaosalise seisukohad kuuluvad rohkem näitelavale. „Loomulikult ootan olümpiaregatti Tallinnas. Selle kõrval kõik jutud okupeeritud maast tulevad ainult tigedusest."

Ka kunst olevat Eestis vaba. Seal käib aastas 100.000 turisti, nendest suur osa Soomest. Viimase rahvaloenduse andmeil 99,2 protsenti peavad oma emakeeleks eesti keelt.

12,6 protsenti Eestis asuvaist venelastest ja 32,1 protsenti soomlastest oskavat täiesti vabalt eestikeelt.

Elatakse üksmeelse perena, kes ei usu, tulgu vaatama, kirjutas Riho Kuld.

Mõni päev hiljem avaldas „Helsingin Sanomat" nimimärk „Kuiskallen" (Sosistades) lugejakirja, kus vastuseks seltsimees Kullale öeldakse järgmist:

— Ergutate meid soomlasi tulema teie maale oludega tutvumiseks. Olen seal käinud neli korda.

Kunagi pole ma, põhjendatud avaldustest hoolimata, saanud reisida kaugemale Tallinnast.

Seltsimees Kuld, teate väga hästi, kui raske on välismaalastel tutvuda teie maaga ja selle elanikega. Olen mõnikord üritanud alustada kõnelust tõeliste eestlastega, muu hulgas Viru hotellis. Äkki on nende hääled muutunud vaikseks sosinaks. Eitea miks?

Ütlete, et Eestis pole nälga nagu oli — väidete kohaselt — siis kui Eesti oli suveräänne riik. Elatistase on tõusnud kõigis industrialiseeritud maades. Ka meil Soomes ei näe keegi nälga, kuigi oleme sõltumatu riik ja elame vabamajanduslikus ühiskonnakorras!

Ütlete, et paljasjalgsetest eestlastest 99,2 protsenti peavad eesti keelt emakeeleks.

Jätate siiski mainimata, et ainult laid umbes 68 protsenti elanikkonnast on puhtverelised eestlased.

Tallinna elanikest on eesti sünnipäraga elanikke umbes 48 protsenti.

Eestlastele eesti keele säilitamine on niisiis ainus võimalus rahvusliku identsuse alleshoidmiseks. Kes sellest Soomelahe siinsel poolel ei mõistaks. Raskem on mõista lugejakirjas „sitkust ja jonnakust" oma emakeele säilitamisega ühenduses omaenda maal.

Veel paar küsimust.

Eesti loodusvara on teatavasti põlevkivi.

Eesti insenerid ja eestlased, kes abiellumise tõttu on saabunud meile, ütlevad, et sellest loodusvarast vaid umbes seitsmendik leiab kasutamist Eestis.

Muu osa läheb N. Liitu. Miks?

Ja lõpuks — miks kõigil valitsevail kohtadel on mitte-eestlased? Olgu selles ühenduses näiteks toodud militaarsed asutused, toll, sadamaametnikud jne.

Arvukad soomlased omavad võimaluse näha Tallinna televisiooni saateid. Äratab erilist tähelepanu, et vaid väike osa nendest saateist on eestikeelseid. Miks?

KUISKAJA, ESPOO

Rootsi kunstinäitusel

Brezhnev esitatakse kannibalina

GÖTEBORG — Nõukogude Liidu diplomaatlikku esindajat Rootsis hirmutab Göteborgis käimas oleval kunstinäitusel maal „Afganistani eine", millel Leonid Brezhnevi näoline mees ahmib veriste kättga inimeste kehaosi omale suhu. Rootsi ametivõimud ütlevad siiski välisministeeriumi kaudu antud seletuses, et vabaduse põhimõtted olevat puutumatud ja seetõttu ei saa küsimusse tulla maali kõrvaldamine, iseasi oleks kui Leonid Brezhnev tuleks isiklikult asja kohtusse viima.

Tähelepanu äratanud näituse motoks on „Maa on nii kaunis". Näitusel grupp noori Göteborgi kunstnikke tõlgitsevad poliitilise kunsti kaudu oma tundeid maailma ähvardavate ohtude vastu.

Kümme aastat tagasi esitati samasugusel näitusel Lyndon Johnsoni ja Richard Nixoni.

Nüüd peavad kunstnikud Nõukogude Liitu maailmarahu suurimaks ohustajaks.

N. Liidu Göteborgi peakonsul on nõudnud näituselt vähemalt nende maalide eemaldamist, kus otseselt haavatakse nende riigi juhti Leonid Brezhnevi. Ühel maalil kujutatakse teda kannibalina.

Ka Stokholmis on N. Liidu kultuurinõunik esitanud omapoolse kaebuse välisministeeriumile ja öelnud, et näitus kahjustab nende maade vahelisi häid suhteid.

Rootsi välisministeeriumis öeltakse siiski, et välisministeeriumil ei ole võimalik segada iseseisva kunstinäituse korraldamisesse, kuna väljendusvabaduse põhimõtet tuleb kaitsta.

⊕ Saksamaal, Bambergi ülikoolis toimus UNICEF-i lasteabi heaks kontsert, millel oli kaastegev Eva Wilson-Märtson. Ta sai kiitva arvustuse Prokofjevi laulu eest, samuti Riho Pätsi heliloomingust K.E. Sööti luuletuste viisistamisel, missugustest ta eesti keeles laulis. Saatis K. Bergman.

HAMBAARSTID:
dr. MARET TRUUVERT,
laste eriarst
dr. ARJA PELTINIEMI,
laste eriarst
dr. PIRET TRUUVERT
dr. ANNE TÕNISSON
teatavad, et nende praktikaga on liitunud
dr. THOMAS TAMM-SALU
2259 BLOOR ST. W.
(Runnymede'ist läände)
TELEFON 766-1391, 766-5623
Vastuvõtt kokkuleppel

Sõjameeste olukord kõige raskem

Amnesty International'i aruanne N. Liidus kinnipeetavate kohta

Londonis asuv rahvusvaheline inimvabaduste kaitse organisatsioon „Amnesty International" andis välja raamatu „Südametunnistuslikud vangid Nõukogude Liidus", milles kolmes erikohas kirjeldatakse ka eestlastest dissidente ja vabadusvõitlejaid, kellest eriti 2. maailmasõjast eesti üksustes teeninud meeste olukord N. Vene orjalaagreis on raske. 217-leheküljelises ingliskeelses teoses mainitakse nimeliselt Mati Kiirendit, Kalju Mätikut ja teisi palju kõmu tekitanud „viie dissidendi protsessis" kaebealustena esinenud isikuid.

Amnesty International toob oma aruandeteoses ette, et praegu on suur enamus vangilagreisse mõistetud eestlasi, lätlasi, leedulasi ja teistesse rahvustesse kuuluvaid isikuid süüdi tunnistatud selles, et nad arvustasid nõukogude korda, nõudsid rohkem kodanikuvabadusi või väljendasid natsionalistlikke vaateid.

Nõukogude kohus tõlgendab niisugust hoiakut ja väljendusi „nõukogude riigi laimamiseks" või ka „nõukogude riikliku süsteemi nõrgestamiseks".

„Viie dissidendi protsessis" Tallinnas riigivastases tegevuses süüdi tunnistatud ja 5—6 aastaks orjalaagrisse mõistetud Mätiku, Kiirendi ja kaaslaste peasüüks peeti okupeeritud Eesti ülemkohtu poolt (kohtunik venelane Afanasjev, ülemkohtu aseesimees) kuulumist „Eesti Demokraatlikku Liikumisse" ja kirjalikku pööramist UN-i täiskogu ja peasekretäri poole abi otsimiseks inimõiguste rikkumise vastu nõukogude võimu poolt. Protsessis mõned kaebealused kinnitasid, et nad taotlevad iseseisvat, demokraatlikku Eestit.

„Südametunnistuslikud vangid" viibivad reeglipäraselt elutingimuste raskuse poolest kolmandas, range rezhiimiga vangilaagris, märgib Amnesty International.

Eriliik praegu orjalaagreis viibivatest eestlastest on 2. maailmasõjas N. Vene vastu võidelnud mehed, kellele karistuseks mõisteti kuni 1958. aastani nõukogude kriminaalkoodeksis ettenähtud vangistuskaristuse ülemmäär, 25 aastat.

Kui uue kriminaalkoodeksi kehtestamisel igasuguse vangistuskaristuse ülemmääraks jäi 15 aastat, andis N. Liidu ülemnõukogu presiidium välja erimääruse, et karistuse ülemmäära alandamine 25 aastalt 15 aastale ei käi sõjasüüdlastena karistatud isikute kohta.

Nende isikute vabanemine peaks toimuma 1980. aastal, kuid paljudele on vahepeal uusi karistusi juurde lisatud ja nõukogude võimu poolt eriti ohtlikeks ja „parandamatuiks" peetud vangid peavad tõenäoliselt jääma orjalaagreisse kuni loomuliku surmani, olgugi, et nõukogude seadused ei tunne eluaegset sunnitööd.

(VES)

Leerinoorte õnnistamine Clevelandis

EELK Cleveland—Ohio koguduses toimus pühap., 25. mail leeriõpilaste õnnistamine. Trinity Luteri kirikus õnnistati õp. Elmar Pähna poolt viis noort:

Kalev Kooba, Erik Samoson, Christina Puhk, Eva Puhk ja Christine Moor.

Õnnistamisteenistusele järgnes Clevelandi lähistel asuvas klubi saalis leeripidu rohkete külaliste osavõtul. Leeripeol tervitasid noori Baltimore Eesti Seltsi esimees, kes on ühtlasi ka Rahvuskomitee USA-s juhatuse liige Fred Ise ja kohaliku eestlaskonna nimel Viktor Lauk.

Vajatakse
KÜLASTAJAT
paariks tunniks päevas, 2 või 3 korda nädalas Riverdale Hospital'i
Helistada 221-2433

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$35.—	$38.—
Poolaastas	$19.50	$21.—
Veerandaastas	$10.50	$11.—

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$56.—	$61.—
Poolaastas	$30.50	$32.50
Veerandaastas	$16.—	$17.—

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $72.—, poolaastas $36.—, veerandaastas $19.—

Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 45 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:

VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „ ..." 19 . Tellimise katteks lisan $ ...... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi ....

Aadress ....

ARMAST ABIKAASAT

AMANDA PAAS'i

neiuna Kask
sündinud 20. jaanuaril 1898 Rakveres
surnud 11. juunil 1980 Torontos

mälestavad

ABIKAASA
SUGULASED ning SÕBRAD
paguluses ja Kodu-Eestis

ARMAST SUGULAST

AMANDA PAAS'i

surnud 11. juunil 1980

mälestavad

OSKAR PAAS perekonnaga
HEINO TURU perekonnaga

KALLIST

AMANDA PAAS'i

mälestavad leinas

KAUL ja TIIU KADAK

ARMAST

AMANDA PAAS'i

mälestab kurbuses

AINO LARKA

AMANDA PAAS'i

mälestab,

ESTONIAN HOUSES CO.

Peetri koguduse õpetaja ja nõukogu avaldavad koguduse nõukogu endisele abiesimehele, dr. PRIIT PAAS'ile, tema abikaasa

AMANDA PAAS'i

surma puhul, sügavat kaastunnet!

Minu südamlik tänu kõigile, kes minu elust lahkunud abikaasat

AMANDAT

südamlike sõnadega saatsid ja tema viimast teekonda lilledega kaunistasid. Eriline tänu kaasvilistlasele assessor praost Oskar Puhmile kauni ja ja südamliku saatekõne ja organist Inga Korjusele saatemuusika eest.

Dr. PRIIT PAAS

KIRIKUD

EESTI EV.-LUTERI USU PEETRI KOGUDUS TORONTOS
817 Mt. Pleasant Rd., Toronto
M4P 2L1. Kiriku tel. 483-5847
Õp. Oskar Puhm
84 Dinnick Cres., Toronto
M4N 1L8, tel. 483-4103.

KALMISTUPÜHA JUMALATEENISTUS pühapäeval, 22. juunil kell 2 p.l. Mount Plesant kalmistul koos Vana Andrese kogudusega ja kell 4 p.l. York kalmistul koos Vana Andrese kogudusega. Mõlemal kalmistul mängib Vaimulik Orkester Inga Korjuse juhatusel.

JUMALATEENISTUS pühapäeval, 29. juunil kell 11 hommikul.

ÕPETAJA KÕNETUNNID teisipäeviti ja neljapäeviti kl. 6—8 õhtul.

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS
Stone Church, 45 Davenport Rd.
Jutlustaja Allan Laur,
141 Clark Ave., Unit 50 Thornhill,
Ont. L3T 4P4. Tel. 889-8173.

Pühapäeval, 22. juunil kell 1.15 p.l. PÜHAPÄEVAKOOL täiskasvanuile, kell 2 p.l. JUMALATEENISTUS. Kõneleb Allan Laur, duettlaule.

Teisipäeval, 24. juunil kell 7 õhtul PALVEÕHTU.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS
Carltoni ja Jarvise nurgal
Õpetaja Andres Taul
Toronto, Ont. M6G 3K6
17 Frank Cresc.
Tel. 656-5248, kirik 923-5172

Pühap., 22. juunil SURNUAIAPÜHA JUMALATEENISTUS Mt. Pleasant kalmistul eestlaste osas kell 2 p.l. Jutlustab praost Oskar Puhm, kaastegev õp. Andres Taul.

SURNUAIAPÜHA York kalmistul, kivialtari juures (vana osa läheduses) kell 4 p.l. Jutlustab õp. Andres Taul, kaastegev praost Oskar Puhm, jumalateenistus jätkub teise osa, sektsioon „N", juures.

York ja Mt. Pleasant kalmistutel mängib Peetri kog. vaimulik orkester, juhatab Inga Pia Korjus.

Individuaalset surnute mälestamist palun anda oma koguduse õpetaja kaudu.

Pühap., 29. juunil JUMALATEENISTUS kell 11 hommikul.

ÕPETAJA KÕNETUNNID teisip. ja neljap. 6—8 kiriku käärkambris.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS
883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
10 Lamport Ave., Apt. 307
Toronto 5, Ont. M4W 1S6
Tel. 961-8391.

VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Laup., 21. juunil kell 4 p.l. VAIMULIK KOOSOLEK Keswickis, O. Medri suvilas.

Pühap., 22. juunil kell 11 homm, JUMALATEENISTUS, kõneleb K. Raid: „Püha Vaim ja meie". Vaimulik muusika.

Kell 6 õ. SEGAKOORI ÕHTU, juhatab Toomas Kirves.

ARMAST

MIHKEL BRUNHOF'i

sündinud 7. detsembril 1906 Tartumaal
surnud 19. mail 1980 Stokholmis

mälestavad leinas

ADELE BRUNHOF
REINO TRÄSS
OLEV TRÄSS perega
SUGULASED kodumaal

KALLIST SÕPRA

LEIDA PAST'i

mälestavad leinas

MARIE MILLER
TOIVO LAANEMÄE perekonnaga
PAUL SANDER perekonnaga
RUDOLF OLLJUM perekonnaga

ARMAST

LEIDA PAST'i

mälestavad sügavas leinas

GUSTAV JÜRGENS
LINDE ja EINO JÜRGENS
LAINE ja ENDEL VESK

LAHKUS MEIE ARMAS MEHEÕDE, TÄDI JA VANATÄDI

ALMA LAIDVE

Maetud 15. juunil 1980 Pärnus

Mälestavad kurbuses

HELLA
HELE abikaasaga
ELVA abikaasaga

Murray E. Newbigging
MATUSEMAJA
Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.
M. WAYNE HAMILTON
Funeral Director
723 Mount Pleasant Rd.
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 ☎ 489-8982

Kes on sotsialistliku töö kangelased Eestis

Mida saab ühest raamatust välja lugeda? „Eesti NSV Sotsialistliku töö kangelased" (Tallinn, 1979) toob oma 115-el leheküljel 118 tööeesrindlase pildid ja elulood. Eessõnast loeme, et nende hulgas on 45 naist. Samuti, et loomadega tegelevad 36 (13), neist 21 lüpsjad, tööstuses 19 (3), meremehi 10 (2), mehanisaatoreid 8 (2), ehitajaid 6 (2), transpordis 5 (3), kaevureid 4 (4), põllutöölisi 4 (4), kolhoosi esimehi 8 (0), sovhoosi direktoreid 5 (0), teadlasi 3 (2), õpetajaid 3 (2), heliloojaid 2 (0), arste 2 (1). See teeb kokku 115 isikut. Kes on need kolm ülejäänud varjatavat? Need on Käbin, Nõmm ja Preemet, kõik sissetoodud parteituusad.

Kangelaste päritolu jälgides saame sulgudes olevad arvud näitamaks võõraid. Kokku 41 võõrast 118 seas, see annab 35 protsenti.

Võõraid on suhteliselt vähem (või pole nad kuigi meelepäraselt töötanud), tööstustööliste hulgas, kus 19-ne seas on ainult kolm ordeniga võõrast, merel on osalisi 10 — 2, ja kolhoosi esimeeste ja sovhoosi direktorite seas pole ühtegi kiiduväärset võõrast leitud. Selle vastu kaevuri-, kolhoosi- ja parteitöö aladel ei ole ühtegi eestlast suutnud innustuda suurtele saavutustele suure isamaa heaks. Tuleb lisada, et enamusel loetletuist on mitu aumärki ja tunnustuskirja.

Et nõukogude rahvas pole nii klassivaba nagu põhiseadus ja propaganda ette näeb, on meile juba ammu tuntud. Uudisena tundub, et vanusepuhkusel olijail on ka omad klassid, nagu „pensionär", „personaalpensionär", ja „üleriigilise tähtsusega personaalpensionär".

Edasi, 23 isikut ehk 19 protsenti autasustatuist, nende seas 16 naist, ei „kuulu NLKP ridadesse", isegi mitte Gustav Ernesaks. Ametinimetuste hulgas on mõnigi „tiitel", mida siinpool ei tunta, nagu näiteks üks venemaa-eestlane, kes on „nõukogude osakonna vanemkonsultant" ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi juures.

E.A.

Ühendriikide lennukompanii „Delta" teenistusse astus pärast sellekohaste kursuste edukalt lõpetamist stjuuardessina Mare Katrin Lind, kes New Yorgis tuntud tantsitarina rahvusgrupi üritustel. Ta hakkab välja lendama esialgu Chicagost.

Ülikoolide lõpetajaid

Hofstra ülikooli Hemsteadis, L.I. N.Y. lõpetas BS kraadiga kunstiõpetamise alal Linda Pensa (korporatsioon Filiae Patriae). Ta kavatseb siirduda mõneks ajaks Euroopasse, et seal töötada õpetajana. Lõpetaja on tuntud New Yorgis agara noortetegelasena.

Vassar College Poughkeepsies, N.Y. lõpetas BA kraadiga USA ajaloo alal Naatan G. Bein. Ta jatkab õpinguid mereväe ohvitseride koolis Newportis, R.I. kavaga, jääda teenima mereväkke. Ühtlasi taotleb ta samas magistrikraadi ajaloos. Lõpetaja on Lilian Bein-Graubergi ja tema abikaasa poeg Connecticutist.

Manhattan College Bronxis, N.Y. lõpetas elektriinsenerina Edward Arnold Rääbis, kelle vanemad elavad Yonkersis. Ta alustab tööd Raytheoni Co-s radari osakonnas, Waylandis, Mass.

N. Liit suurendab oma õlitoodangut

MALMO — N. Liit hakkab lähemas tulevikus tegema tohutuid muudatusi õlitööstuses, mille tulemusena N. Liidust võib tuleval aastakümnel areneda tõeliselt arvessevõetav õli eksportmaa. Nii tõdeb Malmös asuv rootsi uurimisasutus Petrostudies, mis on spetsialiseerunud N. Liidu õlitööstuse uurimustele.

Uurimisasutuse kohaselt kuulub uuendusisse koguni uus majandusliik lähenemisviis loodusvaradele kodumaise toorõli hinna tugeva tõstmisega ja õliväljade nüüdsest parema kasutamisega. Uurimisasutuse arvestuse kohaselt hakatakse N. Liidus tulevikus õlitööstust arendama üha rohkem tulupõhimõte kohaselt.

II maailmasõjast alates on N. Liit pidanud oma õlivarude kasutamist tahtlikult madalal tasemel. Uus õlipoliitika püüab aga arendada vastupidist suunda. Toorõli hind on olnud viimase 13 aasta jooksul N. Liidus 2.75 USA dollarit vaadilt, aga hinnapoliitikat hakatakse muutma tuleval kevadel ja uued hinnad hakkavat kehtima 1982. a. alul.

Ivar Ivaski kirjandusteadlase tegevus

Äsjailmunud Oklahoma Ülikooli kirjastuse (University of Oklahoma Press) eelseisva sügise ja talveperioodi kirjastuskavas on möödunud aastal Nobeli auhinna saanud Odysseus Elytise „Analogies of Light", mille toimetajaks on Ivar Ivask. Temalt on selles esseede kogus sissejuhatusena tutvustav ülevaade „Analogies of Light: The Greek Poet Odysseus Elytis.

Kataloogis tutvustatakse I. Ivaskit kui hästituntud eesti luuletajat ja moodsate keelte professorit Oklahoma Ülikoolis,kus ta on ka rahvusvahelise kirjandusajakirja „World Literature Today" toimetaja.

I. Ivask on varem trükki toimetanud „The Perpetual Present — The Poetry aud Prose of Octavio Paz"; „The Cardinal Points of Borges" ja „The Final Island: The Fiction of Julio Cortazar"; viimased kaks koos abilisega.

92 teaduslikku referaati AABS'i konverentsil

Kanada eestlaskond oli esindatud viie teadlasega

WASHINGTON — (Vaba Eestlase kirjasaatjalt). — Georgetowni Ülikoolis Washingtonis leidis 5.—8. juunini aset seitsmes Association for the Advancement for Baltic Studies konverents, millest võttis ühtekokku osa umbes 400 isikut, nendest ametliku programmi raames 140 teadlast ettekannete pidajajatena, kommentaatoritena või istungite ja sektsioonide juhatajatena. Baltiainelistel teemadel peeti konvrentsi kestel 44 eri sessioni ehk istungit, milledel esitati ligemale 100 (täpsemalt 92) teaduslikku referaati. Ühtlasi võeti vastu Minnesota Ülikoolilt tulnud ettepanek pidada järgmine AABS'i konverents Minneapolises 1982. aasta aprillis või mais, kusjuures selle järgmise kokkutuleku põhiteemaks oleks „Skandinaavia ja Baltimaade ajaloolised ja kultuurilised suhted aegade jooksul".

ANGELA ARENBERG

Sündinud 1957. a. Torontos. Keskhariduse sai York Memorial Collegiate'es. Lõpetas Waterloo Ülikooli 1980. a. B. Sc. (Honours Kinesiology) kraadiga. Töötab North York Y.M.C.A.'s ja CBC ringhäälingus.

Baltiaineliste Uurimuste Edendamise Ühing, tuntud oma ingliskeelse nimekuju esitähtdede kombinatsiooni AABS nime all, asutati Washingtonis kakskteist aastat tagasi, nimelt 1968. aastal Marylandi Ülikooli juures toimunud esimesel baltiainelisel teaduslikul konverentsil.

Sellest saadik on see organisatsioon üles näidanud laiaulatuslikku tegevust ja dünaamilist arengut, kusjuures praegu kuulub selle liikmeskonda üle 900 isiku.

Iga kahe aasta tagant peetavad AABS'i üldkonverentsid on seni toimunud Washingtonis Marylandi Ülikooli juures (1968), San Jose's Põhja-Kaliforniias koostöös sealse osariikliku ülikooliga (1970), Toronto Ülikoolis (1972), Chicagos koostöös Chicago Ülikooliga (1974), Columbia Ülikoolis New Yorgis (1976) ning taas Toronto Ülikoolis (1978). Peale nende üldkonverentside on korraldatud ka väiksemaid konverentse erialade kaupa.

AABS'i üldkonverentsid on olnud alati koosseisult rahvusvahelised ja käsitletavate teemade poolest interdistsiplinaarsed. Seda ka nüüd asetleidnud 7. konverentsi puhul Georgetowni ülikoolis, kus 140-st programmis esinenud teadlasest olid 40 mittebalti päritolu.

Kuigi teadlaste enamik oli Ameerika Ühendriikidest, oli kohal ka tubli kontingent Kanadast (13, meist eestlased Galina Kruberg, Eda Sepp, Toivo Miljan, Roman Toi ja Olev Träss)

ning Lääne-Saksamaalt (9, eestlastest Jaan Pennar ja Hain Rebas). Inglismaalt oli 3 (eestlastest René Beermann), Iisraelist 2, Prantsusmaalt 2 (eestlastest Fanny Sivers), Austraaliast 2, Rootsist 2, Poolast 1, Austriast 1 (H. J. Uibopuu).

Imestust äratas äärmiselt vähene osavõtt Rootsist, eriti kui arvestada, et AABS'i sõsarorganisatsiooni, Stokholmis baseeruva Balti Instituudi konverentsidest on Põhja-Ameerika mandri eestlased ja teised baltlased ja Balti probleemide uurijad alati rohkearvuliselt osa võtnud.

Rootsi eestlastest viibis kohal ainult kunstiajaloolane Hans Lepp, kes esindas sealset Balti Instituuti. Programmis ettekandepidajana kirjas olnud Ilmar Arens ei saabunud kohale. Balti Instituuti esindas ka Hain Rebas, kes aga mööndunud kevadest saadik elab Lääne-Saksamaal ja mitte enam Rootsis.

Konverentsi asukohaks olnud Georgetowni Ülikool on Ühendriikide pealinna kõige nimekam hariduskeskus, asutatud jesuiitide poolt 1789. Georgetowni Ülikooli juures tegutsev Venemaa Uurimisprogramm oli konverentsi kaas-korraldajaks ja selle programmi juhataja prof. David Goldfrank võttis konverentsi tegevusest kogu aeg aktiivselt osa. Banketil peetud kõnes mainis AABS'i president, et see Georgetowni Ülikooli osakond tuleks küll nüüd Balti ja Vene Uurimiskeskuseks ümber nimetada.

Siinjuures tuleb siiski kahetusega nentida, et kuigi Washington on oma kaheksa ülikooli ning paljude muude teaduslike ja poliitiliste asutustega suurimaks Nõukogude Liidu, Ida-Euroopa ning kommunismiprobleemide uurimiskeskuseks Ühendriikides ja tõenäoliselt terves Läänemaailmas,

siis seda tohutusuurt teadlaste ja ekspertide potentsiaali peagu üldselt ei kasutatud ega rakendatud, vaid kapselduti oma liikmeskonda.

Selle eest tuleb vastutavaks lugeda esmajoones AABS'i juhatust (president Ivar Ivask), 7. konverentsi programmikomiteed (koordinaator Juris Silenieks, eestlastest aladejuhatajad Peep Rebane (ajalugu), Felix Oinas (mütoloogia ja rahvaluule) ning Rein Taagepera (ühiskonna- ja poliitteadused), ning kohapealset korraldavat komiteed (esimehed Viktor Viksnis ja Tõnu Parming). Samuti on aga muidugi enesemõistetav, et eespool nimetatud isikutele langeb osaks suur tänu AABS'i 7. konverentsi üldiselt hea kordamineku eest.

Üksikasjalikuma ülevaate konverentsist esitame oma lehe ühes järgmises numbris, kusjuures edaspidi refereerime ka mõningaid konverentsil peetud huvitavamaid ettekandeid.

Kunstide Keskus ootab annetusi

Eesti Kunstide Keskus alustab annetuste vastuvõtmist referentskogude loomiseks EKK juurde. Kogumisele tulevad:

1. Eesti luulekogud ja antoloogiad (eestikeelsed ja tõlked võõrkeeltesse);
2. Eesti heliplaadid (erilise väärtusega on heliplaadid Eesti iseseisvuse ajast);
3. Eesti noodid (ka käsikirjad).

EKK palub luule- ja muusikahuvilisi eestlasi revideerida oma raamaturiiuleid ja kaksikeksemplari puhul ühe EKK raamatukogule kinkida. Samuti võtab EKK vastu igasuguseid eesti raamatuid, heliplaate ja noote ärakolimise või surma puhul. Tuleb vältida meie kultuuriväärtuste sattumist prügimäele.

Dr. Aarand Roos kandideerib Lundi ülikooli õppejõu kohale

Lundi ülikoolis, Rootsis, vabaneb kirjanik dr. Valev Uibopuu pensionile siirdumisega soome-ugri õppejõu koht. Kandideerimisajaks oli ülikooli poolt määratud 15. mai. Nagu „Eesti Päevaleht" teatab, oli kandideerimas viis soome-ugristi, nende seas kolm rootslast, soomlane Marja Kalske ja eestlastest meile tuntud Aarand Roos, kes hiljuti kaitses oma doktori väitekirja eesti keele alal ja kes on ka tuntud kirjanikuna.

Vaba Olümpiaad Torontos

Eestlased võtavad osa umbes poolesajast sportlasega

4., 5. ja 6. juulil toimub Torontos armeenia, eesti, läti, leedu ja ukraina rahvustesse kuuluvate sportlaste Vaba Olümpia. Mängud avatakse 4. juuli õhtul kell 7.30 Etobicoke Centennial staadionil avafileega, millest võtavad osa ka eesti sportlased, kes marssivad väljakule vabade eestlastena oma sini-must-valge rahvuslipu all.

Mängudest osavõtvate eesti sportlaste arv tõuseb praeguste arvestuste kohaselt ligemale poolesajale.

Avadefileel marsivad kaasa ka Helene Tiiduse võimlejad, kes esinevad mängude ajal korraldataval õhtusel rahvatantsude ja muusikaliste ettekannete põimikus.

Päevade spordimängude kava peaks eelduste kohaselt pakkuma pinevaid võistlusi kõigil mängude kavas olevatel spordialadel, kuna osavõtvad rahvused on toonud sportlasi siia ka teistest riikidest.

Korraldajad loodavad, et ka eestlased ilmuvad suuremal arvul pealtvaatajatena ja kaasaelajatena võistlustele, kuna see on üheks võimaluseks protesti avaldada okupeeritud Eestis toimuva Moskva olümpiamängude regati vastu.

Journalistfonden för vidareutbildning (Ajakirjanikefond edasikoolitamiseks) jagas selle aasta stipendiume 31-le ajakirjanikule. Eestlastest olid ainsaks stipendiaadiks Expresseni juures töötav Jaak Saving, kes sai edasiõppimiseks 17.000 Rootsi krooni (ca $5.000).

Maaväärisemine Soomes

HELSINGI — Kittiläs oli 29. mail maaväring mille tugevus oli 3 Richter-skaalal, teatatakse Helsingi ülikooli seismoloogia asutusest. Yllästunturi ja Kittilä kirikuküla vahelises piirkonnas olnud maaväring oli tugevusest Soome oludes tavaline. Nõrk värin oli vaevalt tuntav. Vähesed maaväringud on Põhja-Soomes tavalised; aastas on neid poolkümmend. Hävitava iseloomuga maaväringuid Soomes ei esine, kuna maa põhjakalju on vanim maailmas.

237 said rahutustes surma Etioopias

ADDIS ABEBA — Etioopia sõjajõud on surmanud 237 Somaalia sõdurit kokkupõrkel, mis toimus Etioopia pinnal. Ametlik Etioopia News Agency ütles, et paljud teised Somaalia sõdureist said haavata ja terve arsenal sofistikeeritud läänes ja Hiinas tehtud relvi langes etiooplaste kätte.

TORONTO LINN 1980 KINNISVARAMAKSUD

Vastavalt Municipal ja Assessment Act'ile ja Toronto linna määrustele nr. 401-80 ja 402-80 on kinnisvaramaksud 1980. aastaks kindlaks määratud. Vahepealsetele arvetele lisaks kuuluvad ülejäänud arved tasumisele järgmiselt:

Kõik linnajaod	Viies osamaks 18. juunil	Kuues osamaks 16. juulil	Seitsmes osamaks 15. augustil	Kaheksas osamaks 17. septembril

Kinnisvaramaksude arved kõigis linnajagudes postitati 4. juunil või enne seda.

Maksumaksjad, kes ei saa oma arveid ettenähtud kuupäevadel või varsti pärast eelpoolmärgitud kuupäevi, peavad koheselt pöörduma kas isiklikult: Tax Information Counter, Main Floor, City Hall, telefonil: 367-7115 või kirjalikult: Tax Collector, City Hall, Toronto.

MAKSUDE TASUMINE: Makse võib tasuda osamaksude täies summas igas Metropolitan Toronto panga osakonnas ainult antud tähtpäeval või varem (pangad võtavad asjaajamise eest väikese tasu).

Tshekid ja postirahakaardid kirjutada City Treasurer'i nimele ja saata posti teel City Hall'i.

Kantseleitunnid: 8.30 e.l. kuni 4.30 p.l. esmaspäevast kuni reede pärastlõunani.

W. A. WILFORD
City Treasurer

M.T. MANKIN REAL ESTATE REALTOR
MARK T. MANKIN REALTOR
2670A Yonge St. (at Lytton Blvd) Toronto M4P 2J5
Kinnisvara ostu või müügi korral helistage
TOOMAS MANKIN, tel. 487-4477, kodus 447-2017

Danish Custom Furniture
Esmajärgulised tiikpuu-mööbli kavandajad ja valmistajad
OTSE VABRIKUST 25 LE PAGE COURT
A. Jensen & Son Limited Telefon 636-9811

Hillside Bakery and Delicatessen
2351 LAWRENCE AVENUE E. Tel. 261-2238
(Hillside Plaza, Brimley nurgal)
Omanik Ake Saarinen
Värsked saadused iga päev —
Kõik delikatessid saate meilt
Ari avatud: teisip., kolmap. ja neljap. 9—6, reedel 9—7, laup. 9—4.
Esmasp. suletud.

ALNA
TORONTOS
Piduülikondade rentimine
Ülikonnad ja püksid tellimisel
437 DANFORTH AVE.
Tel. 463-8104

3-toalisest korterist
2 tuba välja üürida
koos köögi ja elutoa kasutamisega
Helistada tel. 421-5954, 6—8 p.l.

Paljud eestlased majaomanikud ei tea,
et teen igasuguseid raud- ja puuaedu
kruntide ümber.
B. RISTMÄGI, tel. 759-6424

SUUR SUVINE VÄLJAMÜÜK — 20—50% HINNAALANDUST puuvillastelt riidematerjalidelt
Mõned IITTALA klaaskaubad spetsiaalhinnaga
SUOMI-AITTA
Esmajärgulised Import-artiklid Soomest ⊙ 2031 Yonge St., Toronto, Ont. M4S 2A2 ⊙ Telef. 483-6650
Avatud: esmasp., teisip., kolmap. 10—6, neljap., reedel 10—7.30, laup. 9.30—4
Kuulsad Iittala klaaskaubad ⊙ Soome puuvillased riidematerjalid ⊙ Hõbe ⊙ „Sauna" kosmeetika ja palju muud

VEETKE PUHKUS FLORIDAS
AQUA-MAR MOTELLIS
SOODSAD SUVEHINNAD
Motell asub kuulsa „INTRACOASTAL WATERWAY" ääres, ligidal äridele, ööklubidele. 1 plokk ookeanist.
Aadress: Aqua-Mar Motel, 555 N. Riverside Drive, Pompano Beach, Florida 33062, telefon (305) 943-8800
Omanikud OSS ja MAIRE RIISMA — Torontost

SULETUD 23. JUUNIST 15. JUULINI
Avatud teisip., 15. juulil
FINN HOME BAKERY & DELICATESSEN
281 DANFORTH AVE. TEL. 463-3331

Lugege kaks korda nädalas ilmuvat „VABA EESTLAST" — sisukam ja odavam eesti ajaleht vabas maailmas!

SPORT

Spordimärkmik

Ungari rinnuliujuja Janos Dzvonyar ületas 100 meetris senise rahvusrekordi 0,46 sekundiga ning asus oma tagajärjega 1.03,60 kõigi aegade edetabelis esikümnesse.

*

Lääne-Saksa odaviskaja Klaus Tafelmeier alustas oma tänavust kergejõustiku hooaega tulemusega 87.76.

*

Hollandlane Gerard Nijboer püstitas Amsterdamis maratonijooksus Euroopa tipptulemuseks 2.09.01. Endine oli 11,2 sekundi võrra nõrgema ajaga kaks aastat inglase Ian Thompsoni nimel. Maailmas on Nijboernist kiirem olnud ainult austraallane Derek Clayton, kes 1969. a. jooksis 2.08.33.6.

*

San Joses peetud kergejõustikuvõistlusel hüppas nigeerlane Charlton Ehizuelen tänavuse parima kaugushüppetulemuse välisrajal, saavutades 8.19. Robert Coffman sai 8126 punkti kümnevõistlusel, Mac Wilkins kettaheites 68.28.

*

Splitis korraldatud võistlustel viskas sakslanna Ruth Fuchs oda 69.96. See on 44 sm rohkem kui kahekordse olümpiavõitja nimel olnud senine maailmarekord, samal ajal ka tema kuues maailmarekord.

*

Celjes püstitas uue naiste maailmarekordi kuulitõukes Ilona Slupianek tagajärjega 22.36. Tulemus on neli sentimeetrit parem senisest Helena Fibingerova nimele kuulunud maailmarekordist, mis tehti 1977. aastal. Samal võistlusel tõukas Udo Beyer tänavuse parima tulemuse kuulitõukes tagajärjega 21.70, Evelin Jahl heitis ketast 69.22. Odaviskes Detlef Fuhrmann saavutas 89.00.

*

Euroopa tänavuse parima kümnevõistlustagajärje saavutas bulgaarlane, 24-aastane Andon Andonov 8116 punktiga.

*

Uus Europa rekord teivashüppes saavutati Libourne'is, kus Thierry Vigneron hüppas 1. mail 5.67, mis on sentimeetri võrra rohkem 1977. a. poolaka Wladyslaw Kozakiewiczi nimel olnud rekordist. See rekord ei püsinud siiski kaua, kuna sama poolakas tegi uue maailmarekordi 5.72.

*

Houstonis peetud võistlustel asus tänavust meeste kuulitõuketabelit juhtima ameeriklane Brain Oldfield tagajärjega 21.71.

*

Jaapanis peetud võistlustel hüppas ameeriklane Larry Myricks kaugushüppes 8.28, mis on tänavuse hooaja tippmargiks. Ronald Livers oli 17.11-ga parim kolmikhüppes.

Spordiuudiseid kodumaalt

N. Liidu sportlased on pidevalt hoitud treeningus Musta mere äärses spordikeskuses Leselidzes. Hiljutisel odaviskevõistlusel tuli esikohale jälle Heino Puuste, kelle tulemus oli 86.30.

Samal võistlusel tuli vasaraheites Jüri Tamm võistluse kestel isegi maailmarekordi omajaks, ületades lääne-sakslase K.-H. Riehmi nimel oleva rekordi 80.32 14 sentimeetriga. Kümmekond minutit hiljem heitis venelane J. Sedõhh aga 80.64 ja tuli sellega uue maailmarekordi omanikuks.

*

Leedus peeti jalgratturite 100 km meeskondlik maanteesõiduvõistlus. Võitis meeskond, kuhu kuulus ka tartlane Aavo Pikkuus.

*

Kaunases peetud maasportlaste võistlusel võitis 800 m jooksu Mihkel Konsa ajaga 1.52,1, Henn Piirisild võitis kaugushüppe tagajärjega 7.24, Ants Savest kuulitõuke 18.55, Ellen Külvand seitsmevõistluse uue Eesti rekordiga 5527 punkti ja Aivar Haller ületas 110 m tõkkejooksus tulemusega 14,4 Eesti noorterekordi.

*

Lvovis peetud rahvusvahelisel moodsa viievõistluse turniiril tuli tugevas konkurentsis neljandaks tallinlane Ilmar Vaikla 5302 punktiga. Esikohale tuli olümpiavõitja (Montrealis) poolakas Janusz Peciak 5418 punktiga.

EELK Thunder Bay koguduses õnnistas õpetaja Johan Teras 18. mail 6 noort. Pildil vasakult alumine rida: Susan Albo, õpetaja Johan Teras, organist Ingrid Puna, Patricia Watson, ülemine rida: Eric Kutok, Kevin Watson, Peter Männi ja Peter Kutok.

Odaviske maailmarekordi areng

Äsjase ungarlase Ferenc Paragi odaviske maailmarekordiga on kohane vaadata odaviske rekordi arengut umbes 40 aasta jooksul. 1928. a. viskas maailmarekordi rootslane Erik Lundqvist tagajärjega 71.50. Järgmisena soomlane Matti Järvinen parandas kümme korda oma nimel olevat maailmarekordi, kusjuures ta parimaks tulemuseks oli 77.23. Edasi järgneb tabel:

78.70	Yrjö Nikkanen, Soome	1938
80.41	Bud Held, USA	1953
83.56	Soini Nikkinen, Soome	1956
83.66	Janus Sidlo, Poola	1956
85.71	Egil Danielsen, Norra	1956
86.04	Al Cantelo, Itaalia	1959
86.74	Carlo Lievore, Itaalia	1961
91.72	Terje Pedersen, Norra	1964
91.98	Janis Lusis, Läti	1968
92.70	Jorma Kinnunen, Soome	1969
93.80	Janis Lusis, Läti	1972
94.08	Klaus Wolfermann, Lääne-Saksa	1973
94.58	Miklos Nemeth, Ungari	1976
96.72	Ferenc Paragi, Ungari	1980

Kaksteist maailma parimat heidet pole siiski kõik olnud maailmarekordid:

96.72	Ferenc Paragi	1980
94.58	Miklos Nemeth	1976
94.22	Michael Wessing	1978
94.08	Klaus Wolfermann	1973
93.90	Hannu Siitonen	1973
93.84	Pentti Sinersaari	1979
93.80	Janis Lusis	1972
93.54	Seppo Hovinen	1976
92.74	Antero Puranen	1979
92.72	Helmut Schreiber, Lääne-Saksa	1979

„Novõi Tallinn" Siberis

Läti ajalehe „Londonas Avize" teatel on Kesk-Siberis Krasnojarski piirkonnas suured eesti ja läti väljasaadetute asundused. Läti asunduses, mis kannab nime „Novoja Riga", on 30.000 lätlast. Eestaste asunduse nimeks on „Novõi Tallinn" ja seal paiknevat praegu 3000 eestlast.

Teadete toojaks oli teisitimõtleja Yuri Belov, kes mõni aeg tagasi Venemaalt välja saadeti. Ta oli jutustanud nendest asundustest Frankfurdis Vaba Läti Föderatsiooni tegelastele. Belov ise on kinni istunud kaks korda. Esimesel korral ta oli Vladimiri vanglas ja Smolenski vaimuhaiglas, teisel korral ta saadeti Siberisse. Ta ütles, et Krasnojarski asundustes on eestlasi ja lätlasi, kes küüditatud juba Stalini ajal. Vene võimud katsuvad neid ümber rahvustada, keelates isegi emakeelse kirjasõna. Kõigest hoolimata on asundustes rahvuslik vaim tugev.

VES

◉ Sydneys, Austraalias tähistas Eesti Misjon 10. aastapäeva Eesti Majas toimunud muusikalise hommikpalvusega. Sellele tulid teiste seas ka Tasmaanias elav abielupaar Tammpuu koos sellelt saarelt pärineva Austraalia parlamendiliikme senaator R. Wrightiga, kes esines tervitussõnavõtuga. Senaator märkis, et ta on pealinnas Canberras elanud aastaid eestlaste naabruses ja õppinud tundma nende vaimu.

RAAMATUID

MÜÜGIL „VABA EESTLASE" TALITUSES

	Hind $	Saatekulu ¢
Evald Mänd — AASTATE PÄRAND (kolmas valimik vaimulikke vaatlusi)	3.—	50
ESTONIAN SCOUTING	3.—	35
EESTI SKAUTLUS VIISKÜMMEND AASTAT	2.—	$1.—
TERR KUNGLA JUUBELIALBUM (T.E. Rahvatantsijate Rühm)	15.—	$1.—
Juhan Kangur — VAIM, VÕIM JA VABADUS	7.50	50
Hanno Kompus — KUSTUTAMATA NÄLG KUNSTI JÄRELE	11.—	85
Enn Nõu — VASTUVETT	5.—	40
Anna Ahmatova — Marie Under — REEKVIEM	3.50	35
Herbert Michelson — KODUMAALT VÕÕRSILE	10.—	50
Herbert Michelson — SKAUTLIKUL TEEL	3.—	50
Herbert Michelson — NOORSOOTÖÖ RADADEL	3.—	50
Herbert Michelson — EESTI RADADELT	9.—	50
ESTONIAN OFFICIAL GUIDE	5.—	40
Paul Laan — MÕTTELEND — pilte ja peegeldusi	5.—	30
Karin Saarsen — LOHENGRINI LAHKUMINE	4.50	30
Herbert Salu — UTOOPIA JA FUTUROLOOGIA	4.50	30
Eduard Krants — LUMELIITLASED (luuletuskogu)	3.—	30
Ilona Laaman — MIS NEED SIPELGAD (luuletuskogu)	3.—	30
August Kubja — KADUNUD KODUD — mälestused	4.—	30
August Kubja — MÄLESTUSI KODUSAARELT	2.—	20
Evald Uustalu ja Rein Moora — SOOMEPOISID (424 lk. + 64 lk. fotosid)	14.—	$1.—
Leho Lumiste — ALAMÜSE ANDRES (biograafiline jutustus kirjanik Oskar Lutsust)	6.65	40
Leho Lumiste — ATLANDI AKNAL	2.10	40
Leho Lumiste — KILLAD KÜLAS	5.30	40
Ants Vomm — RISTSÕNAD I	2.50	30
Ants Vomm — RISTSÕNAD II	2.25	30
Ants Vomm — RISTSÕNAD III	2.25	30
Ants Vomm — RISTSÕNAD IV	2.25	30
Ants Vomm — MINU HING (luuletuskogu)	20.—	40
Ants Vomm — VARJUD (luuletuskogu)	8.—	50
Salme Ekbaum — AJATAR (luuletuskogu)	4.—	30
Aarand Roos — JUMALAGA, KARS JA ERZURUM	4.—	30
Aarand Roos — JUUTIDE KUNINGAS TALLINNAS	6.—	40
Johan Pitka — RAJUSÕLMED	8.80	40
Urve Karuks — KODAKONDUR (luuletuskogu)	6.—	30
Hannes Oja — KOPUTUSED ENESES (luuletuskogu)	1.50	30
Hannes Oja — TUNNETE PURDEL (luuletuskogu)	2.75	30
Andres Küng — MIS TOIMUB SOOMES?	14.—	50
Einar Sanden — LOOJANGUL LAHKUMINE TALLINNAST	16.20	50

RAAMATUID LASTELE:

KALEVIPOEG (õppe- ja tööraamat lastele)	3.—	50
ÕPETA MIND LUGEMA I (õppe- ja tööraamat eelkoolialistele lastele värvitrükis)	4.—	40
ÕPETA MIND LUGEMA II (õppe- ja tööraamat eelkoolialistele lastele värvitrükis)	5.—	40
EESTI KEELE HARJUTUSTIK I	3.—	50

61.

Kuldhammas

Lindstenile oli Kannase tee tuttav juba mitmest eelmisest korrast. Vuotilainen vaatas seda alles läbi auto akna kolmandat korda. Talvise mineku ja tulekureisiga võrreldes näisid suvised maastikud siiski üsna võõrastena. Suntinen oli sel teel esimest korda, mistõttu tal oli eriti palju näha.

Oli juulikuu kolmas nädal ja puhkuse-Soome oli suletud. Tundus selliselt, et üks pool soomlasist olid siirdunud vihmakindlate seinte sissepoole ja teine pool põgenenud välismaale. Vaalimaa — Leningradi teelgi oli liiklemist rohkesti. Pea iga sõiduki registreerimisnumber oli Soome oma ja vene autosid väga harva nende hulgas.

— See on muidugi laevasõidust palju aeglasem viis Tallinna minekuks, arutles rooliratta taga istuv Lindsten. — Aga näeb palju rohkem, ja samal ajal saab korraldada ka Leningradis ettenähtud talitused.

— Lennata küll ei julgeks. Mõni võiks hõivata lennuki ja viiakse vägisi tagasi Soome, mõtiskles Kalle.

— Oli see alles näitemäng! Pool Soomet hullud ja valitsusel püksid märjad, ütles Vuotilainen oma arvamuse.

— Ütle nüüd! Kas pole meie kaval siseminister ja arengumaadele end eriti kohandanud välisminister kunagi kohanud Ivan Petrovitshi? kuuldus ratta tagant.

— Kes see selline on? imestas Vuotilainen.

— Sinagi küsid! See on ju see kes telefoni leiutas. Kõik jutud kellegist Bellist on puhtalt valed. Eks maailm kannab oma pinnal kõikesugu lakkujaid, aga meie vabariigivalitsus on sellegipärast üle pakkuja. Tõsiste nägudega hakatakse pidama tummade kooli ja kavandama lennujaama pommivarjendit, kuigi sellest kulgeb selle Ivani pookt varem leiutatud telefoniliin riiginõukogu kindlusse!

— Kas võiksidki ettekujutada, kus mujal maailmas, kas nõukogude valitsus punkris või Rootsi ministrid Arlanda keldris oleksid hirmul paari väikevenna hõivatud lennuki tõttu! Aga meil läheb kõik täie eest ja enesetsenseeritud ajalehed ei naeragi mehi põllul, nohises Lindsten.

— Aga lase olla, kui mõni palestiinlane oleks hõivanud kas-või rootsi lennuki, jätkas ta oma filosofeerimist. — Ei siis oleks jäänud meeste sõit katki. Politsei, tuletõrje ja ehk väiksem sõjaväeüksuski oleks alarmeeritud kohale ja hõivajaile oleks antud võimalikult kiiresti bensiini ja saadetud lennuk minema.

— Meil on ju selline kokkulepe, et hõivajad loovutatakse, ütles Suntinen. — Need peab sundima alla andma.

— On, meil on selline kokkulepe. Kas oled kuulnud, et teistes läänеriikides oleks samasugune kokkulepe? Kas tead milleks muuks teised seda nimetavad? küsitles Lindsten.

— Mina ei tea midagi neist kokkuleppeist. Minusugune ei või mingil juhul seda asja ajada. Mis need siis nimelt on?

— Mitte ükski mittekommunistlik riik ei ole sunnitud automaatselt Nõukogude Liidust tulevaid lennukihõivajaid tagasi saatma. Ega ükski teine mittekommunistlik riik ei saada kiiresti ja tasase häälega tagasi poliitilisi põgenejaidki, kui nad tulevad N. Liidust. Ja ega sealt kuulduste kohaselt põgenikke ei tulegi, kõik ärahüpanud on juhtunud olema kriminaalkurjategijad.

— Sellisel põhjusel need vastikud läänemaailmlased nimetavad meie tegevust finlandseerimiseks. Õnneks me ise oleme osanud sellest teha põhjuse uhkuseks, kuna me oleme kõigist teistest targemad ja teised puhtalt tolvanid, jutlustas Lindsten.

Auto vedrud prantsatasid vastu põhja, sattudes Kannase maantee õhukeses asfaltkattes olevasse auku. Lindsten oli just kevade lõpul vahetanud auto, all oli nüüd uhiuus Mercedes 250. Selle vedrud halval teel ei kandnud pakiruumi raskust. Koorem oli nimelt tõeliselt raske. Tollimehed olid kahelides imestanud, kui palju riideid ja muud kraami oli soome turistil vaja nädalaliseks teekonnaks.

Piir ületati varakult kolmapäeva hommikul. Liikluse tiheduse tõttu oli tollimeestelgi olnud vajadus kiiresti töötada. Ainult pakiruumist leitud lauale kinnitatud maanteesõitja tripimõõtjad — kokku kuus tükki — olid äratanud tollimeestes põhjalikumat huvi.

— Me oleme rallisõitjad. Me sõidame Tallinna mootorklubi külalistena esitama soome autosporti, oli Lindsten seletanud. — Kõik mõõtjad on vähe erisugused, mispärast võistluskaaslased ei tunne neid siin.

Seletus oli olnud rohkem kui rahuldav. Mõne saja eest ühelt Soome mootorklubilt ostetud tripimõõtjad olid hea reisi lootuses läbinud sõela. Lindsteni reisikohvris olid veel eraldi soome esindajalt ostetud Ladale sobivad vahetusosad.

— Rõhub nii raskesti tahaotsale, aga ega meil siin peakski ülespidamise eest muret olema. Ainuüksi nende tripimõõtjate väärtuses süüakse selle reisi ajal puhast kaviaari, arutles Lindsten.

Tagaots kolises samas jälle uude auku. Pakiruumis kolisesid liiga lahtiselt pakitud kanisterid, neli uut, täidetud ja avamata õlikanisterit, neli uut samasugust, aga tühja ja kasutamata.

See oli olnud Vuotiaise idee. Puhtad ja tühjad kanisterid täidetakse vodkaga või veelgi meelsamini piiritusega, suuaukudele surutakse uus plekkkate ja korgid kruvitakse kinni. Täidetud kanisterite sisu kallatakse maha või antakse tuttavaile. N. Liidu toll on märkinud kirja neli täit ja neli tühja õlikanistrit. Sama arv tuli ka tagasi. Soome toll ei teeks küsimust nelja avamata õlinõu üle. 16 liitrit oli siiski selliselt läbi toodud.

— Selles sõidukis on lahedad istmed, märkis Vuotilainen reisimugavusest rääkides. — Aga ega need bussisõidud ole hullemad. Siin käib kuulu kohaselt selline kisakari, kes korraldab juba mineku ajal bussis kaks loteriid. Esimese poole tunni jooksul avatakse viinapudel. Selle järel pannakse kauni naise pilt ringi liikuma. See on teise loterii võiduks. Kes võidab, saab sellelt tüdrukult täie teeninduse. Tüdruk on täiesti elukutseline, kes saab oma tasu loosikorraldajate sissetulekust.

— Need naised on Vuotilaisel alati meeles, märkis Suntinen. — Kui kaua me oleme Viiburis?

— Siin on mul teine variser. Mis siis sinul meeles on? See miilitsarektor ootab sind ehk juba Tallinna piirikontrollis? irvitas Lindsten.

— Ei tea, kus ta on. Parem oleks eemal olla. Sellest tuli põrgu moodi keeruline jutt, kui ta helistas mulle koju. Ta hakkas telefonil seletama, et ta katsuks tulla minu juurde Soome. Sellejuures tuli sõnu sobitada, kuna naine kuulas kõrvad kikkis eluruumis.

— Sa ei jaganud küllalt kiirelt. Selle tulekusoovi puhul poleks vaja olnud mingit muret tunda, kui oleksid rääkinud väikesest läände hüppamisest, ütles Lindsten.

— Kuidas nii? imestas Kalle, kel tõesti oli natuke raske püsida Lindsteni mõtete jooksu tasemel ja kellele plaani detailid olid suurelt osalt võõrad.

— See on päris lihtne. Sealt siia ega siit sinna ei räägita ühtki kõnet, et seda pealt ei kuulataks. Kui oleksid vähe vihjanud tüdruku huvile kapitalismi magususe poole, siis tühja see plika oleks hakanud sinu juurde viisat nõutama.

(Järgneb)

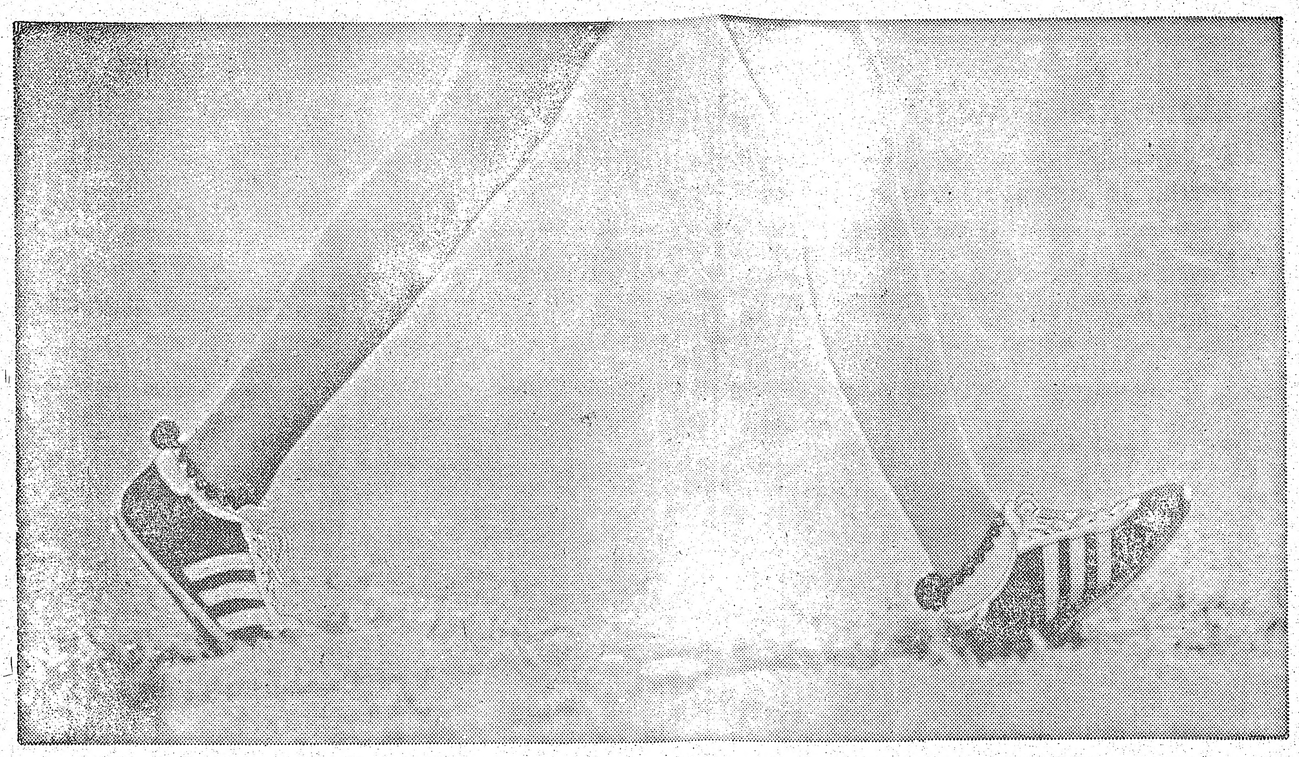

INIMJÕUD SÄÄSTAB BENSIINI.

Energy Ontario

Ontario Ministry of Energy Hon. Robert Welch, Minister

Kasutage nii palju inimjõudu kui võimalik.
See on tasuta. See on kõik teie käsutuses.
Ning see ei vaja bensiini.

ELU ON HEA ONTARIOS. SÄILITAGE SEDA. HOIDKE SEDA.

Kol. Nigul Ermaste 85. a. juubel ja kuldpulm

Pärast EELK Lõuna-Florida Kog. Nelipüha jumalateenistust, mida pidas õpetaja Valdeko Kangro, pühap. 25. mail, toimus kiriku suures kõrvalsaalis kol. Nigul Ermaste ja tema abikaasa Magda pidulik koosviibimine nende kuldpulma ja Niguli 85 a. juubeli tähistamiseks.

Aktuse avas kiriku esimees Eerik Maldur, kes andis lühikese ülevaate juubilari tegevusest USA-s. Juubilar on olnud 18 a. EELK Patersoni eesti kog. Nõukogu liige, sellest 7 a. esimees, samuti olnud ka Eesti Ohvitseride Kogu esimeheks 6 a. ja on veel praegugi tegev kohapealses eesti kirikus, selle asutajana ja abiesimehena. Õpetaja V. Kangro oma avapalvuses toonitas eriti abielupaar Ermaste harmoonilist kooselu 50. aasta vältel.

Järgmisena Ev. Visnapuu teadustajana palus soololauluga esineda prl. H. Walteril, kes laulis õp. V. Kangro klaverisaatel „Suve rohelised lehed.

Sellele järgnes aktusekõne Paul Kauri poolt. Ta mainis, et kol. N. Ermaste sündis 21. mail 1895 Tallinnas. Astus 1915 Peterburgi ülikooli. Mobiliseeriti 1916 ja saadeti Peterhofi sõjakooli, mille lõpetamisel määrati 1917 Rumeenia rindele. 1918. a. Eestisse puhkusele tulles astus 3-dasse Eesti polku. Võttis osa 1918. a. novembris moodustatavast Tallinna löögipataljoni formeerimisest, mis peamiselt koosnes kooliõpilastest. Sama aasta detsembris Tallinna löögipataljon määrati koos Ermastega Soomusrong Nr. 2 koosseisu. Võttis osa 3. jaanuaril algavast murdelahingutest Eesti vabastamisel punaväest, Aegviidu piirkonnas. Oli pidevalt rindel kuni viimased punaväelased olid Eestist välja aetud. 1924 a. saadeti ta Pariisi kõrgemasse sõjakooli. Tagasi tulles määrati ta 3-da diviisi õhukaitse intendantiks. Sellel kohal oli ta kuni Eesti sõjaväe likvideerimisena punaväe poolt. Ülendati 24. veebruaril, 1930. kol.-leitnandiks. Samal aastal abiellus ta Magdalena Matto'ga Elvast. 1938. a. ülendati koloneliks. Pärast Eesti sõjaväe likvideerimist punaväe poolt, määrati ta Vene sõjaväe 20. laskurkorpusse ja võeti Porhovi juures sakslaste poolt vangi, kus koheldi eestlasi nagu venelasi.

Alates 1942, kuni põgenemiseni Rootsi 26. sept. 1944, töötas ta Eesti Omakaitse Staabis. Rootsist siirdus ta USA-sse, esialgu Patersoni, N.J. Praegu naudib abielupaar Fort Lauderdale sooja kliimat, kus omavad kauni kodu.

Abielupaari kahekordse juubeli tähistamiseks oli arvukalt õnnesoove ja tervitusi saabunud lähedalt ja kaugelt. Kog. esimees E. Maldur kandis ette piiskop K. Raudsepa eriläkituse eesti kiriku nimel ja õnnitles oma koguduse nimel kimbu lilledega. Sellele järgnesid Eesti Rahvuskomitee esimehe J. Simonsoni ja paljude teiste õnnesoovid. Peale selle oli hulk kirjalikke õnnesoove saabunud USA-st, Kanadast ja Rootsist.

Lõpuks võttis sõna juubilar ise, tänades kõiki osavõtjaid, eriti kõiki neid, kes kaasa aitasid selle koosviibimise edukale läbiviimisele. Koosviibimine lõppes rikkalikult kaetud laudade ääres.

P.K.

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

S. BROGOWSKI, O.D.
OPTIK
Tel. 531-4251
412 RONCESVALLES

Toetasid EKN-u tegevust

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas rahvuslikku tegevust on käesoleval tegevusaastal 1. märtsist kuni 15. maini 1980 oma panusega majanduslikult toetanud alljärgnevad kaasmaalased:

Martin Alaots, Emilie Aloe, A. Altosaar, K. Ardam, Orvo ja Helga Ast, Voldemar ja Helene Avarlaid.

Getrude Blum, Evi Blumberg, Ilvi Campbell.

Enn Eero, Eesti Ev. Luteri Kiriku Thunder Bay kogudus, Selma Ester.

J. Hall, Elsa Hansen, Salme Harris, A. Hein, Ilmar Heinsoo.

Helmut Jaaguste, August Jurs, Liis Juske, Eric Järvlepp.

Arnold Kaert, W. Kadak, Väino Kaldma, Enno Kallaste, Peeter Kallaste, F. Karnask, S.V. Kaunismaa, Arnold Kesküla, Karl Kiisel, Kalle Kilu, Linda Kirik, Jaak Kivik Irmg. Knuude, J. Koha, Silvia Kolczek, Richard ja Selma Kollina, Walter Kongants, Korp! Fraternitas Tartuensis, F. Krabi, Robert ja Mai Kreem, Albert Krug, H. ja S. Kukkur, E. ja H. Kuusik.

Liisu ja Arnold Laas, Bernhard Laht, Ants Laur, Alfred ja Ingel Lellep, Wilma ja Alex Lepik, R.W. Leitham, Sven A. Linholm, K. Linkrus, Londoni Eesti Selts, Tiiu ja Aksel Loorpere, George Lootus, E. Luik, Johannes Luud.

A. Malberg, Ilmar Martens, Montreali Eesti Selts, Mulkide Selts, Sannu Mölder.

Magda Niitenberg, Oskar Oja, Thomas Onno.

R. Pahapill, Konstantin Palo, Aino ja Mart Pedel, H. Pent, M. Pertens, Kusto Pikker, V. Poola, Ants Pärtelpoeg, Walter Püss.

Evald Ratas, A. Raudsepp, K.H. Raudsepp, Kaspar Rebane, Jaak Reichman, K. Reidak, V. Reiljan, Evald Reintee, Julius Ridal, Helga Roman, John Roosimägi, Ark ja Valve Rosin, Endel Ruberg, Eugen Ruus, Vally Rägo, Konstantin Rüütel.

Leo Saar, Otto ja Ester Sarma, Sault Ste. Marie Eesti Selts, Kuno Sermat, Voldemar Siimon, Paul Solin, Ilmar Soom, Lex Soom, Alexander Soop, Urmas Sui, A. ja J. Sünd.

Klaara Talvak, Rein Talvak, Eero Tamm, U. Tamre, Otto Tarkus, Ilmar Tihane, Elisabet Toivonen.

Karl Utsal, A. Urvandi.

A. Valdma, E. Walk, E. Vanaselja, A. Veedler, Hjalmar Vilbaste, R. Voltre, Johannes Ärm.

Toetuste laekumine jätkub.

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 690
Tel. 862-7115
Toronto, Ont. M5J 2H7

Amanda Juht 80

18. juunil saab 80 aastat täis Amanda Lamp-Juhi sünnist Tartumaa Aakre valla talu peretütrena. Ta oli üks kaheksast lapsest. Keskhariduse ta sai Tartus, 1925. a. ta abiellus kuulsa kontrabassi virtuoosi Ludvig Juhiga, kes asus tol ajal Berliinis, kus ka pulmad peeti. Ludvig Juhi Ameerikasse asumisel jäi Amanda veel Eestisse, et alustatud stuudiumi laulu alal jatkata Tallinna Konservatooriumis. Pärast õpingute lõpetamist läks Amanda Juht 1934. a. abikaasale järele USA-sse, Bostoni. Siin järgnesid tegevusrikkad aastad Eesti tutvustamisega esinemistel koos abikaasaga, eestlaste tegevusest osavõtmisega ja uustulnukate kaasmaalaste abistamisega.

Pärast Ludvig Juhi surma ja lesepõlve aastaid Bostonis asub ta oma tshellokunstnikust venna kaasabil 1962. a Floridasse, St. Petersburgi. Siia asutab ta oma uue kodu. Olnud alati keset pulbitsevat seltskondlikku tegevust, ei lepi ta ka siin ainult oma kodu ja aia eest hoolitsemisega. Varsti näeme teda jälle korraldamas ja organiseerimas. Ta organiseeris esimesi E.V. aastapäevade pühitsemisi siin ümbruses. Need said algidudeks Kesk-Florida Eesti Seltsile. Ja nii jatkub ta tegevus esinemistega eestlaste pidulikkudel kokkutulekutel, kui ka etniliste gruppide suurüritustel. Tema meediv, tugev lauluhääl on jäänud endiselt nooruslikuks. Ka ei keeldu ta kunagi esindamast eestlasi oma ilusas rahvariides, kui selleks on vajadus.

Ülikoolide lõpetajaid

Rootsis lõpetas ülikooli arstina Anette Kast, n-na Aid. Ta töötab nõuetava praktika saamiseks Boråsi haiglas närviarstina, asudes siis Pomonasse, Kal., kus ta abikaasa töötab tuumafüüsikuna

Rootsis lõpetas ülikooli tsiviilinsenerina Jaan Aid. Ta noorem õde lõpetas õpingud meditsiiniõena.

Rootsi sõjakooli lõpetas lendurtehnikuna Lembit Aid. Ta jatkab ohvitserina õpinguid kõrgemas sõjakoolis.

Sydney ülikooli Austraalias lõpetas BA kraadiga matemaatika alal Taimi Lübeck (n-na Saarepere). Ta jatkab õpinguid õpetajakutse saavutamiseks. Lõpetaja on agar gaidtegelane ja tuntud noortejuhina.

Sydney ülikooli lõpetas poliitiliste teaduste alal BA kraadiga Juhan Lübek. Ta on tegev eesti skautluses ja tegutseb noortejuhina.

Sydney ülikooli lõpetas poliitiliste teaduste alal honoursitega BA kraadiga Lembit Suur. Ta jatkab õpinguid õigusteaduskonnas. Ta on tuntud skautluse tegelasena ja noortejuhina. L. Suur ja J. Lübek kirjutasid koos seminaritöö ülikoolis Eesti okupatsiooniaegse olukorra kohta intervjuude alusel, mis nad tegid kaaseestlastega, kes need olukorrad ise läbi elanud.

Sydney ülikooli lõpetas psühholoogia alal BA kraadiga Erika Olup. Ta õpib praegu eesti keele kursustel ja on tegev eesti rahvatantsurühmas.

New York State Stoney Brook ülikooli samanimelises linnas, L. I. lõpetas BS kraadiga Gary Lindemann (korporatsioon Fraternitas Estica) Ridgest, N.Y., kus elavad ta vanemad. Ta jatkab õpinguid loomaarsti teaduse alal.

Seton Hall University South Oranges, N.J. lõpetas cum laude BS kraadiga bioloogias ja BA kraadiga psühholoogias Sandra Astrid Zablovsky (korporatsioon Filiae Patriae). Ta valiti ka avaldamiseks „Who's Who among students in American Universities and Colleges". Lõpetaja jatkab õpinguid arstiteaduse alal.

Ocean County Junior College, Toms Riveris, N.J. lõpetas majandusteaduse alal Karl Anton Männik (korporatsioon Rotalia). Ta töötab oma isa Anton Männik Inc. ettevõttes. Lõpetaja on kaasa löönud Lakewoodis skautlikus ja noortealases töös.

VABA EESTLANE

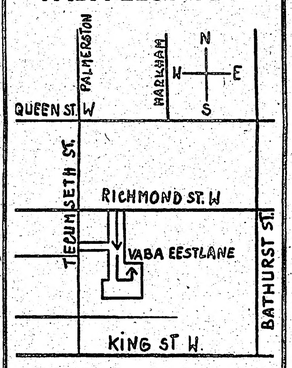

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—4-ni.

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus
väljaspool tööaega:
Karl Arro 482-0242
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:
üks tolli ühel veerul ... $3.50
esiküljel ... 94.—
tagaküljel ... $3.75

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. **Vaba Eestlase talitus**
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70, Stn. C, Toronto, Ont. M6J 3M7
Talitus väljaspool tööaega: Helmi Liivandi 251-6495
2. **Mrs. Leida Marley**
149 Bishop Ave.
Willowdale, Ont. M2M 1Z7
Telefon: 223-0080

Aidake kaasa
„VABA EESTLASE"
levikule, sellega aitate kaasa eesti keele säilitamisele!

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 17. juunil 1980 — Tuesday, June 17, 1980

KIREV MAAILM

Eesti ohviserkonna hävitamine 1941. aastal

Üldise küüditamise ajal arreteeriti Värska laagris ka eesti ohvitserid ja saadeti orjalaagritesse surema

Reede, 13. juuni ööl 1941 vastu laupäeva algas Eestis massiline inimeste küüditamine vene NKVD poolt. Samal ajal, kui Eesti oli ahastust täis ja kui loomavagunitest koostatud küüditamisrongid hakkasid liikuma Siberi suunas, toimus Värska sõjaväelaagris teine suurem rahvusvaheline kuritegu — nõukogude võim hävitas Eesti ohvitserkonna. Värskasse koondunud üksused eesti sõjaväelastega piirati NKVD vägede poolt sisse, ohvitserid ja allohvitserid kuulutati arreteerituks ja küüditati. Värska tookordsetest sündmustest kirjutab „Vaba Eesti Sõnas" Eesti Arhiiv Ühendriikides juhataja kapten Ernst Luebik, kellel on pikemaajalise uurimuse tulemusena rohkelt uudseid andmeid. Kapten E. Luebik oli üks vähestest Eesti vabariigi ohvitseridest, kes pääses nõukogude terrorist.

Käesolevate ridade ülesanne on käsitada Eesti sõjaväe hävitamist ja eestkätt Värska sündmusi 1941. a. juunis. Teatavasti endine Eesti sõjavägi lülitati 1940. a. sügisel N. Vene punaarmee süsteemi ja moodustati Eesti Laskurkorpus nr. 22, missugune allutati Riias moodustatud Erilisele Balti Sõjaväe ringkonnale. Laskurkorpusse kuulusid kaks väekoondist, Põhja-Eesti 180. ja Lõuna-Eestis 182. Laskurdiviisid.. Korpuse staap oli Tallinnas.

Juunikuu esimesel poolel 1941. a. koondati mõlemad diviisid

Petserimaale Värska laagrisse. Laagri põhjaossa 182. diviisi osad ja lõunaossa 180. diviisi üksused. Korpuse staap jäi Lõuna-laagrisse.

5. juunist alates hakati meie vanemaid ohvitsere koondama Riiga, Balti Erilise Sõjaväeringkonna staapi. Üldkorralduseks oli, et sinna koondati kõikide väekoondiste ja väeosade ülemad koos staabiülematega. Sealt pidid need saadetama Moskvasse Frunze nimelisse akadeemiasse — ümberõppimiseks!

Olemasolevatel andmetel oli Riiga koondatud alljärgnevad ohvitserid:

kindral-major Gustav Joonson, korpuse ülem;

kolonel Mark Tuisk, staabiülem;

kindral-major Jaan Kruus, 182. laskurdiviisi ülem;

kindral-major Herbert Brede, korpuse suurtükiväe ülem;

kindral-major Richard Tomberg, 180. laskurdiviisi ülem;

kindral-major August Kasekamp, 180. laskurdiviisi staabiülem;

kindral-majar Mart Jervan, korpuse tervishoiu ülem;

kolonel Anton Lõhmus, 140. laskurpolgu staabiülem;

kolonel Juhan Raud, korpuse staabiülema abi;

kolonel Voldemar Karing, 180. diviisi staabiülema abi;

kindral-major Hugo Kauler, 180. laskurdiviisi suurtükiväe ülem;

kolonel Vasili Külaots, 42. laskurpolgu ülem;

kolonel Georg Leets, diviisi suurtükiväe ülem;

kolonel Verner Koch, 140 laskurpolgu ülem Võrus.

Tema Riiga ei jõudnud, vaid teel sinna arreteeriti. Võrus arreteeriti ka tema abikaasa. Kummastki pole teateid.

kolonel Artur Saueselg, 171. laskurpolgu ülem Petseris.

kolonel Jaan Luukas, 232. laskurpolgu ülem Elvas. Hiljem kindralmajor ja N. Venes formeeritud korpuse staabiülem. Pärast sõda maha lastud Tallinnas.

kol-ltn. August Vassil, 86. laskurpolgu ülem Tapal;

major Karl Tuvike;

Märkmeid: Riiast lahkusid omavoliliselt kolonel Anton Lõhmus ja major Karl Tuvike. Esimene oli 1941/42. a. Tartu Omakaitse ülemaks, teine arreteeriti Tartu raudteejaamas ja on jäänud kadunuks.

Nagu eelpool tähendatud, pole see nimekiri täpne ja vajab veel täiendamist. Rida eeltähendatud nimekirjas toodud ohvitseridest teenisid punaarmees edasi, nagu: kolonel Vasili Külaots, kindral-major Richard Tomberg, kol. Artur Saueselg (oli K.P. I sekretäri Karotamme lähedalt sugulane), kindral-major (kolonel) Jaan Luukas, kol.-ltn. August Vassil ja mõned teised.

Laupäeva ööl vastu pühapäeva, 14/15. juunil 1941. a. toimus Värskas Eesti ohvitseride arreteerimislaine.

Kogu laagriala oli juba varakult NKVD väeosade poolt ümberpiiratud. Kõik eesti soost väeosade ülemad olid käsutatud koos staabiülematega Riiga ja nende asemele olid määratud venelastest ülemad. Ühesõnaga oli tehtud puhas töö.

Kesköö1 anti reale ohvitseridele ja allohvitstridele korraldus ilmuda koos relvadega ja staapidest saadud maastikukaartidega kohale, kus teatati, et nad lähevad erakorralisele õppusele, mida Balti Sõjaväe Ringkonna juhatus oli määranud.

Ohvitserid asetati koos politrukkidega veoautodele ja sõit algas Petserisse, Kaitseliidu majja. Seal neilt võeti relvad ja muu kaasasolnu varustus ning mehed kuulutati kui riigivastased arreteerituks.

Samas peeti improvisatsiooni-kohane sõjakohtu istung. Kõik mõisteti süüdi ja degradeeriti.

Võime kujutleda nende inimeste hämmastust ja raevu, pealegi et neil polnud mingit süüd. Olevatel andmetel järgnes nende transport tundmatus sihis. Algul nad sõidutati silmapetteks kolmes pagasivagunis Irboskasse ja sealt üle Valga, Riia ja Dünaburgi (Daugavpilsi) Venemaale. Kogusummas küüditati Värskast 263 sõjaväelast.

Riias lülitati neile kaaslasteks Läti ja Leedu ohvitserid, kokku ca 1000 meest. Esimene peatus pärast mitmeid päevi oli juba N. Liidus, kus esmakordselt anti inimestele pisut viletsat toitu ja vett.

Värskast küüditatuist ohvitseridest ja allohvitseridest on rehabiliteerimise korras tagasi tulnud Eestisse:

kapten Sallo, Leopold (232. Laskurpolgust);

n-leitn. Karuse, Villibald (629. Haupitsa polk);

leitnant Ojatalu (Strauss);

kol.ltn. Tenno, Artur;

leitnant Taru;

kapten Püss, Voldemar;

kapten Stamm, Eduard. Võttis endalt elu Tallinnas;

kapten Tekkel, Ants — halvatud ja kõnelemise võimetu;

kapten Mõldre, Erich;

kapten O. Joost — invaliid, kõnelemine vaevaline;

kolonel Leets, Georg. — Tallinnas, tegeleb ajalooliste küsimustega;

kapten Roots, Harald;

major Döring, Evald. Lubati ühineda perekonnaga Rootsis, surnud.

dr. Mardna (Martinof);

dr. Ruus, Paul;

major Martsoo, Mihkel. Temal lubati ühineda perekonnaga Rootsis;

leitnant Uluots, Oskar;

On võimalik, et kodumaale on jõudnud ka teisi õnnetuid sõjaväelasi, kuid nende kohta puuduvad teated.

Mõningaid iseloomustavaid andmeid Eesti sõjaväe likvideerimise kohta:

Kuni 10. novembrini 1940. a. vabastati Eesti sõjaväest 6 kindralit, 18 koloneli, 37 kolonel-leitnanti, 58 majorit — kokku 206 ohvitseri. Punaarmee koosseisu mindi üle alates 13. septembrist 1940. a.

Tõenäoliselt esimeseks küüditatuks tuleks lugeda presidendi paadi komandöri kapten-major Jaan Klaari, kes arreteeriti merel 15. juunil 1940. a., kui paat oli teel Tallinnast Oru lossi. Paat viidi Leningradi ja sealt saadeti naisteenija Eestisse — nii tuligi asi avalikuks. K-m Klaari kohta puuduvad igasugused teated.

Venelastele võis asi teatavaks saada presidendi juurde komandeeritud pol-pol. ametniku Hubeli kaudu, kes osutus äraandjaks.

Eesti ja teiste Balti riikide ohvitseride peamisteks surmalaagriteks kujunesid Norilsk, Vorkuta, Karakanda ja Ussolsk. Norilski laagrisse nr. 6 ja 7 jõuti pärast ebainimlikke vintsutusi 4. aug. 1941. a.

T.E. Baptisti koguduse naisringi korraldusel peeti dr. Taimi Proosi poolt neli loengut. Kaks käsitasid meie toitu ja selle toitevääritust, kolmas emotsionaalseid nähteid ja neljas pettumusi. Pildil dr. Proos.

Foto: Ilme Lillevars

Vahelugemisi kodumaa aiandusest

Sain kodumaalt raamatu: „Murud", autor Marianna Saar. Ladu da antud 26. 9 77., trükkida antud 29. 1. 79 ja nüüd on see valmis, 140 lhk., trükiarv 40.000, hind rbl. 1.20. Tal on kõvad, stahaanovlikud pappkaaned, mis vist kliima erinevuse ja ebasoodsa kliistri tõttu kisuvad kiiva.

Esikaanel paiknevad raamatu tud rohi jäetakse kuivama ja kasukaks ainukest värvipilti, tekstis tatakse siis loomasöödaks. Tulevileiduvad veel peale jooniste 16 kus olevat loota siin asja paranemust-valgel kaheksal leheküljel, mist. Muruniidukite konstrueerimikriidipaberil.

„Murud" on põhjalik raamat, sega tegelevat K. Pamfilovi nimebaseerub rohketele vaatlustele ja line Kommunaalmajanduse akadeekatsetele.

Kasutatud kirjanduse registris leidub 83 nimetust, neist 33 Vene autorit.

Nagu kord ja kohus leiavad viimased segedast märkimist ka tekstis. Võimalik, et autor nende avaldusi usaldab kuid meie saame võtta neid pealesunnitud dekoratsioonina eriti, kui üks vägeva nimega Moskva katseasutus soovitab murutaimena raudrohtu, mis olevat ilus tumeroheline ja sobivat hästi kuivadele muldadele.

Tekstis nimetatakse sageli eeskujusid Ida-Saksamaalt, eks see ole neile aknaks Euroopasse. Märgitakse ka võtteid Hollandist, Inglismaalt ja mujalt. On juttu golfiväljakutest USA-s möödunud sajandi lõpust

ja pooleldi imestusega mainitakse, et valget ristikut Inglismaal ja USA-s murudes ei sallita.

On peatükk murude rajamisest mätastega. Siin põrgatakse raskustele kuna pole mättafarme ega ka masinaid mätaste lõikamiseks. Vähesel määral on sellega katsetatud ja leitud, et kohati, järsematel kallakutel on vihm mättad alla uhtunud. Kuskil ei leia me märkust kepikeste kasutamisest, milledega mättaid pinnale „naelutada".

Kui siin oleme harjunud ostma seemnete segusid erinevate muldade ja kasvukohtade jaoks, siis raamat peab ainuõigeks üksikute seemnesortide ostmist ja segamist tarvitaja poolt. Võib oletada, et segusid saadaval polegi ja tarvitajal tuleb leppida kas või ühe sordiga, kui teisi saadaval ei ole.

Muru niitmisel satutakse jälle raskustesse. Kirjeldatakse küll igat tüüpi niidukeid kuid tegeluses kasutatavatest mainitakse ainult üht omamaist masinat ja teist Ida-Saksamaalt, mis olevat parem.

Siiski uhkusega esitatakse pildil vananenud tüüpi Inglise traktorniidukit „Motor Triplex" tööl Tallinna botaanikaaias.

See peab tõesti olema haruldus, isegi operaatori nimi on ära toodud pildi allkirjas.

Peab oletama, et peamine tööriist muru niitmiseks on vikat. Et muru niitmist üldse õigustada kõrgemal pool, toonitatakse, et niidetud rohi jäetakse kuivama ja kasutatakse siis loomasöödaks. Tulevikus olevat loota siin asja paranemist. Muruniidukite konstrueerimisega tegelevat K. Pamfilovi nimeline Kommunaalmajanduse akadeemia laboratoorium Moskvas. Osa nendest masinatest antud juba seeriatootmisse, nimelt: 0,5 m. töölaiusega mootorniiduk; 1 m. töölaiusega rootorniiduk ja veel suuremate alade jaoks traktori T-25. baasil 1,4 m. töölaiusega muruniiduk. Siin näib tegu olevat esimese niidukite tootmisega Nõukogude Liidus.

Kas Pamfilovile või kellegile antakse Lenini orden, kui esimene masin turule ilmub, seda pole selgitatud.

Teisalt kuuldub, et nupukaid mehi kodumaal on konstrueerinud mootorniiduki kunagisest käsiniidukist, monteerides sellele mootorratta mootori.

Nukker peatükk on muru umbrohtudest, näib olevat puudus keemilistest tõrjevahenditest. Võililledе nuhtluse puhul tullakse küsimusele kõige lähemale: „Võilille on soovitatud hävitada herbitsiidiga 2,4D, kuid seda ei saa pidada õigeks. Tallinna haljasaladel tehtud katsed on näidanud, et võilille tõrjeks tuleb kasutada herbitsiidis sisalduvat toimeainet 3—4 korda rohkem kui näiteks põllumajanduse teraviljakultuuride pritsimisel. Haljasaladel ja kodumurudes ei saa seda kasutada. Parimad tulemusi annab väljatorkimine . . ."

Üksikasjalikult ei selgitata, miks ei saa 2,4D tarvitada haljasaladel ja koduaedades. Peab oletama, et seda ei piisa põldudelegi pritsimiseks ja sarnasel juhul murudele raiskamine ei tohiks tulla kõnesse. Siis jääbki üle ainult väljatorkimine mida samas nimetatakse küll väga töömahukaks tegevuseks.

Tegelusest ei meenu ühtki juhtu, kus võililledest oleks jagu saadud väljatorkimisega.

Asi oleks vähem lootusetu, kui mängus oleks inimese isiklikud huvid. Näiteks nagu sõja ajal Soomes, kus kohvi puudusel oli võilille juuri kasutatud selle osalise aseainena. Või nagu Uurali taguste liikide juuri kasutatud kummi tootmiseks.

Huvitav, et raamatus umbrohtude hulgas ei leia märkimist kukehirss — Crab Grass (Digitaria). Selle levikut oli kohe täheldatud venelaste tulekul idast suubuvate raudteede ääres.

ARVID VILMS

Jaapani peaminister suri

Uus parlament valitakse 22. juunil

TOKIO — Jaapani peaminister Masayoshi Ohira, kes oli tegelikult vaid asetäitjaks valitsusjuhi kohal kuni uute valimisteni, suri Tokio haiglas 70-aastaselt südamehaiguse tulemusena. Ohira sai hiljuti parlamendis umbusalduse avalduse osaliseks ja kuulutas välja uued parlamendivalimised 22. juuniks.

Masayoshi oli suur läänerriikide sõber ja tal olid eriti head vahekorrad Ühendriikide presidendi Carteriga.

Tema surm jättis järele suure lünga ning Jaapanis kaua aega valitsenud parempoolses liberaalide parteis ei ole praegu Ohira kaliibris meest, kes tema ülesanded üle võtaks.

Surma läbi lahkunud Ohira asetäitjaks kuni valimisteni jääb 66-aastane valitsuse sekretär Masayoshi Itoh, kuna Ohira esindajana sõidavad Veneetsias 22.—23. juunini toimuvale seitsme riigi majandusliku konverentsile kolm ministrit eesotsas välisminister Saburo Okita'ga.

Õdede palgatõus 42,9 protsenti

VANCOUVER — Provintsivalitsuse juures teenistuses olevad õed on ratifitseerinud uue kolmeaastase lepingu, mis annab neile 42,9%-lise palgatõusu. 2700 õde, kelle praegune palk oli $1.361 kuus hakkavad saama 1. aug. $1.945 kuus.

● Mis on teie maja väärtus?
● Helistage meile! Meie anname teile tänase turuhinna.
● Meie müüme MLS kaudu või eksklusiivselt.

HEINO PÄRNSALU
REAL ESTATE BROKER
469-5118
LINDEN
REAL ESTATE LTD.
1014 Queen St. E. (sissekäik 8 Boston Ave.) Toronto, Ont. M2M 2T9
21 A. KOGEMUSI KINNISVARADE VAHENDAMISEL

Sündmuste kalender

● **Kolmapäeval, 18. juunist kuni laupäeva, 21. juunini Eesti Maja kõikides saalides Tallinn Festival '80.**